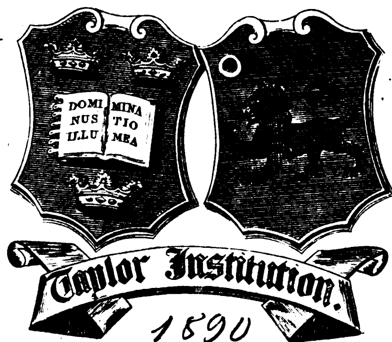

DOMI NUS ILLU MINA TIO MEA
Taylor Institution.
1890

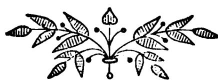
HERR BENGTS HUSTRU

SKÅDESPEL

I FEM AKTER

AF

AUGUST STRINDBERG.

STOCKHOLM
LOOSTRÖM & KOMP:S FÖRLAG.

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1882.

PERSONER:

Herr BENGT.
MARGIT.
ABBEDISSAN.
BIKTFADERN.
Syster METTA.
GÅRDSMÄSTAREN (sedan HOFMÄSTAREN)
LAGMANNEN.
LAGMANSKAN.
FOGATEN.
VITNET.
HUSHÅLLERSKAN.
KERSTIN.
PAGEN.

(Bipersoner.)

Spelar i Sverige omkring reformationstidens begynnelse.

FÖRSTA AKTEN.

Klostrets straffrum.

Hvälfdt rum med ett litet fönster högt upp till höger. Dörr till venster. Två halmbäddar på golfvet. Två pallar; en bänk; en bönestol. Ett bord nedanför fönstret.

I fonden en tafla föreställande Kristi hudflängning. Ofvanför densamma synas loden till ett slagur, till hvilket en stege leder upp.

Scen I.

METTA och MARGIT.

METTA syr på handdukar vid bordet. MARGIT ligger sysslolös på bänken.

METTA.

Hvarför syr du inte, syster? Du vet ju att du får stryk eljest.

MARGIT.

Jag vill ha stryk, men jag vill inte förstöra mina händer.

METTA.

Men jag får sitta och förstöra mina händer, fastän jag bara kom för sent i bönen, — men du som tar emot bref....

MARGIT.

Du är född till att förstöra dina händer, trälinna! När jag spottade på dina kläder häromdagen, slog du mig icke, o hvad jag föraktar dig!

METTA.

Och ändå är du icke bättre menniska än jag, ty vi äro alla lika inför Gud.

MARGIT.

Det är möjligt, men icke inför menniskor. Se på mina händer och dina; mina ha varit skyddade i trehundra år för sol och vatten och jord. Se på dina kräcklor; ser man inte att din farfar var sadelmakare? Vet du, när du sitter så der, tycker jag mig se en sadel mellan dina knän.

METTA.

Men jag är rik och du är fattig...

MARGIT.

Du ser så litet det hjelper; jag är af börd; jag är född tjugo gånger af föräldrar, som aldrig arbetat. Du kan aldrig födas om, men jag kan bli rik igen, och jag skall det. — Kan du tänka dig så underligt, att jag längtar efter att få stryk!

METTA.

Ja, du har alltid varit litet tokig.

MARGIT.

Tokig? Ja, derför att jag säger hvad jag tänker! Jag tror att menniskorna tänka nästan lika allesammans. — Jo, vet du, dessa eviga böner äro för min själ som hackelse utan kli; munnen går, men mätt blir man inte; tvärt om, hungern vakar som ett vilddjur

och gnager och gnager på själens senor, utan att de gå af; men när då syster Agnes kommer med gisslet, då springa de af, så att jag hör som klangen af brustna bågsträngar, och då vaknar min själ, och alla strängstumparne dallra och kroppen njuter som en svag musik. (Sträcker sig på bänken.) Kommer inte syster Agnes snart?

METTA.

I dag är du alldeles galen!

MARGIT.

När jag ser på Kristi hudflängning derborta, önskar jag vara i hans ställe. Ser du den der stora knekten med de svällande armmusklerna? Se hur han kan slå till med skinnremmarne, så att spikhufvudena rycka bitar ur köttet...

METTA.

Håll upp, du rasar ju!

MARGIT.

Har du hört, att man tänker stänga alla kloster och släppa ut oss?

METTA.

Jag har hört sägas så, men våra löften kan man icke lösa oss från.

MARGIT.

Nej, men vi kunna bryta dem.

METTA.

Stod det i ditt bref? Hör du, Margit, hvem var det brefvet ifrån, som du tog emot och som du nu sitter inne för?

MARGIT.

Det var från min aflidna moders syster, en högst förträfflig qvinna, som bor på Skeby i Östergötland, gift för andra gången och har två styfbarn.

METTA.

Hvarför ville du inte visa brefvet då?

MARGIT.

Det rör dig inte! (Springer upp; går till bordet; stiger upp på detsamma, så att hon kan se ut genom fönstret). Jag har inte sett solen på åtta dagar, Metta! Låt mig stå här en stund! O, så vacker sjön ligger härnere och speglar de skogbevuxna stränderna och det hvita slottet på andra sidan. Vet du hvem som bor i det slottet, Metta?

METTA.

Det är väl din aflidna moders syster från Skeby i Östergötland med två styfbarn, som skickar dig bref!

MARGIT.

Du är en ond ande, Metta!

METTA.

Hvarför ljuger du för mig?

MARGIT.

Ljuger? Det är det enda sätt en qvinna har att skydda sig! — O, min riddare, min Flores, om jag hade ett snöre, skulle jag hissa 'upp dig i en blomsterkorg och värma dig i min bädd, jag skulle kyssa dig tills du dog, jag skulle krama dig i mina armar, så att du qväfdes.

Metta, i dag komma stora saker att ske! Jag ser en blåhvit fana uppe på slottets tak, vindbryggan

hissas och en slup sättes ut ur slottsgrafven! (Hon springer ner från bordet och kastar sig i armarne på Metta, som hon kysser våldsamt). Han kommer! Han kommer!

Scen II.

DE FÖRRE. GÅRDSMÄSTAREN in; går upp på stegen och drar upp urverket.

MARGIT fram mot gårdsmästaren.

Nå, Hans, hvad händer der nere bland de lefvande?

GÅRDSMÄSTAREN.

Stora och underliga saker! Biskopen och konfessorn väntas på visitation.

MARGIT.

Och ryktena om klosterstängning och frilösning?

GÅRDSMÄSTAREN.

Osanning alltsammans! Man ljuger så förhärdadt nu för tiden.

MARGIT.

Osanning! Intet hopp således! Och veta att det finnes menniskor, som få trampa nyslagna ängar, känna bara himmelen öfver sig, andas en varm, välluktande luft, medan vi sitta här i fukt och köld! — Nu vet jag hvad jag kommer att göra!

GÅRDSMÄSTAREN.

Fröken Margit! Jag vill säga för fröken, att den här klockan inte går rätt, så att man inte kan lita på henne mera.

MARGIT.

Hvad bryr jag mig om klockan!

GÅRDSMÄSTAREN.

Jo, jag trodde att fröken brukade se på henne ibland, när timmarne blefvo långa.

MARGIT.

Jag förstår inte.

METTA.

Förstår du inte, att Hans lagt ett bref till dig uppe i klockan?

MARGIT.

I Jesu namn, hvad säger du?

GÅRDSMÄSTAREN.

Det här slutar aldrig väl. Hvad tre veta, det vet då hela verlden.

MARGIT.

Var lugn, Hans; Metta är min vän. Icke sant, Metta?

METTA.

Hur skulle jag kunna vara annat mot dig, som gjort mig så mycket godt?

MARGIT fixerar henne.

Godt eller ondt, men jag har aldrig varit falsk emot dig! (Springer upp på stegen och kommer ner med brefvet.)

GÅRDSMÄSTAREN.

Farväl! Och glöm icke bort Hans, om det blir olycka af! (Går.)

MARGIT.

Lita på mig! (Läser.)

Scen III.

METTA och MARGIT.

MARGIT.

Allt hopp är ute, Metta! De Lutherska äro slagna; slupen, som kommer hit från slottet, bär endast en biskop och en konfessor; riddaren sitter hemma. Farväl lif, farväl allt! — Gif mig en handduk, så får jag sy!

METTA.

Du vill inte ha stryk mer?

MARGIT.

Jag har fått nog! — Men det lär väl inte abedissan och syster Agnes hålla före, helst jag hör deras röster der ute blanda sig med en mansstämma. De ha hemtat förstärkning! — Nej, jag vill inte hyckla. (Kastar undan handduken.) Hallo! Nu är bytet uppjagadt; tre hundar mot en hind!

Scen IV.

ABEDISSAN. AGNES. BIKTFADERN (Broder *Fransiscus*.) DE FÖRRA.

ABEDISSAN.

Syster Agnes och Metta, gå ut och vänta i kammaren. (Agnes och Metta gå.)

Scen V.

ABEDISSAN. MARGIT. BIKTFADERN.

ABEDISSAN.

På knä, synderska! — Fall ner på ditt ansigte, sköka, djefvulens barn, och strö aska på ditt brottsliga hufvud!

Vi togo upp dig i detta heliga samfund såsom ett fader- och moderlöst barn, för att skydda dig mot verldens ondska; men du lönar oss, som om vi voro dina fiender. Du rifver ner de murar vi rest mellan oss och denna usla verld, som icke förtjenar en half tanke. Du ingår förbund med ovännen och har fläckat denna rena hemort, för att verldsförsten skall drifva oss ut på hedarne, der vargarne skola taga mina lam, som den gode herden gifvit mig i händerna. Den lede rasar i din kropp, men vi skola besvärja honom. På knä, sköka!

MARGIT.

Jag är icke hvad ni kallar mig, och jag böjer knä endast för honom, som hör mina böner!

Läs detta bref!

ABEDISSAN.

Jag har läst dina bref.

MARGIT.

Huru? Gårdsmästaren, Hans, den hederlige mannen, en förrädare?

ABEDISSAN.

Han har gjort sin tjenst, han som Metta, hvilken har bevakat dig.

MARGIT.

Jag tyckte också att denna luft jag andades var oren af lögn och bedrägeri...

ABEDISSAN.

Tig, genomförderfvade varelse! Det var du som var bedragerskan, då du bröt dina löften!

MARGIT.

Ni tog mina löften, derför att ni trodde jag var rik; men när ni såg, att jag intet egde, då...

ABEDISSAN.

Det ljuger du!

BIKTFADERN.

Fru abedissa! Vill ni tillåta migått tala med detta barn?

ABEDISSAN.

Ja, i min närvaro gerna. Det är ju edert ärende.

BIKTFADREN.

Jag måste tala med henne i enrum.

ABEDISSAN.

Det får ni inte. Ordens regler förbjuda, att en syster lemnas ensam med en man.

BIKTFADERN.

Jag känner ordens regler, men jag är icke någon man, och detta är en bikt.

ABEDISSAN.

Ni är en helig och en sträng man, men djefvulen har ni ännu inte makt med. Kom ihåg den helige Antonius af Padua!

BIKTFADERN.

Ni skymfar mig, fru abedissa; men jag skall tända ljus, om ni önskar.

ABEDISSAN.

För himlens skull, jag skymfar er icke, och jag hoppas ni inte missförstår mig. Detta barn har en tunga som en orm, och ni måste utgå ifrån att allt hvad hon säger är lögn.

BIKTFADERN.

Jag skall förutsätta det, så får jag se hvad slutledning jag kommer till!

ABEDISSAN.

Himlen vare eder bevågen! Benedicite Domine!

BIKTFADERN otåligt.

Amen!

ABEDISSAN.

Et cum spiritu tuo.

BIKTFADERN otåligt.

Amen!

ABEDISSAN går.

Scen VI.

BIKTFADERN. MARGIT.

BIKTFADERN går fram till bordet och lägger ifrån sig breviariet.

Se på mig, mitt barn! Nu lägger jag bort boken; jag lägger den här, och så tala vi ur våra hjertan som menniskor! — Sitt ner, du är trött; jag är icke trött, och derför vandrar jag på golfvet.

Ser du, de stora ordens tid är förbi; det var de små tankarnes påfogelsfjädrar, derför skola vi begagna de små orden. Nåväl, du älskar en ung herreman; om det är synd eller ej, lemna vi derhän tills vidare. Jag har aldrig älskat, vet således icke hvad det är, men måste veta det, om jag skall kunna döma din handling. Hurudant är det att älska?

MARGIT.

Om ers vördighet icke leker med mig, skall jag svara på eder fråga.

BIKTFADERN.

Jag leker icke med menniskor, icke ens med barn.

MARGIT.

Nåväl! Det är med kärleken som med bikten: man får inte tala *om* den!

BIKTFADERN.

Jag begär inte några förtroenden, endast upplysningar; jag är din lärjunge i denna fråga. Är det själen eller kroppen som älskar?

MARGIT.

Det kan man inte säga! — Troligen båda delarna.

BIKTFADERN.

Huru kom du att först älska honom?

MARGIT.

Jag mötte honom en morgon i skogen, han red en svart hingst och hade en falk på sin silkessömmade handske; hans gula sammetsjacka lyste upp skogen som en eld, men när han slog upp sina ögon och såg på mig, då var det som om solen runnit upp och foglarne då först börjat sjunga!

BIKTFADERN betraktar henne förvånad.

Talade han till dig?

MARGIT.

Nej, han endast helsade!

BIKTFADERN.

Och så var det gjordt?

MARGIT.

Sedan var min ro borta! Det var strax innan jag togs in i klostret.

BIKTFADERN blir orolig.

Din ro var borta! Hur var det?

MARGIT.

Mitt hjerta sprang uti mitt bröst som en fogel i sin bur, när den vill ut. Gif mig er hand! Lägg den här på venstra sidan! Känner ni, hur det bultar och slår?

BIKTFADERN rycker undan handen och blir mycket orolig.

Det är underbart!

MARGIT.

Jag försökte att döda den fogeln. Jag förestälde mig, att jag var vigd för evigheten med den blodige brudgummen der borta, som låter misshandla sig som en hund af några råa knektar, dem han skulle kunna krossa med sitt lillfinger, men förgäfves. Hör nu min bikt, ni som är min biktfader! Kom hit! (Tar hans hand och leder honom till taflan i fonden.) Hör min gräsliga synd, mina förderfvade tankar; jag ville hellre ha till brudgum den knekten som slår, ty han liknar honom!

BIKTFADERN sliter sig lös och går häftigt af och an.

MARGIT.

Jag bad att få bli befriad från dessa gudlösa tankar, men de förföljde mig sofvande och vaken. Jag begick felsteg för att bli piskad, men det blef än svårare. Se här! (Hon blottar sina armar.) Se mina armar, huru sargade de äro!

BIKTFADERN betraktar henne med vilda blickar och vänder sig häftigt bort.

MARGIT.

Se på min hals! (Hon rycker af sig skapularet.)

BIKTFADERN.

Håll upp i Jesu namn! (Griper breviariet från bordet och börjar läsa.)

MARGIT.

Icke boken! Icke boken!

BIKTFADERN läser hastigt upp.

»Den helige Antonius af Padua begaf sig ut i öknen för att tillbringa fastan under betraktelser öfver Kristi lidanden. Om aftonen kom en fattig qvinna till hans tjäll och bad om tak öfver hufvudet för natten, emedan ett oväder hotade att utbryta. Hans barmhertighet kunde icke säga nej. Anfäktad af djefvulen, som tagit qvinnans hamn, tände han ett ljus och brände sina händer, att han måtte hågkomma den evinnerliga elden, som skall brinna, när köttets eldar längesedan slocknat.» (Kastar undan boken.) Har du något vatten? (Tömmer en bägare, som står på en pall.) Hvad var det? Eld!

MARGIT.

Det är mitt vin, som jag får när jag är sjuk.

BIKTFADERN.

Vin! Nej, det var glöd! Jag har aldrig druckit vin, hör du, jag har aldrig älskat, hör du, ty jag vågade icke. Jag är trettio år, har aldrig varit ung, har aldrig varit frestad, lefvat så lugnt. Men nu — (sätter sig) mitt blod värmer mig, jag känner blomsterdofter, jag hör toner af luta och flöjt, icke orgel, icke orgel! Gif mig rosor, mera rosor! Upp och dansa, hetär! Dansa! (Hemtar sig.) Nu vill jag sammanfatta hvad du sagt. En svart hingst, en falk på en handske, en gul sammetsjacka! Se der kärleken! — Säg mig nu en sak! (Närmar sig Margit och hväser.) Har du kysst honom?

MARGIT, rädd; drar sig undan.

BIKTFADERN.

Inte det heller! — Icke tala, icke kyssas, bara se hvarandra, och så är det gjordt! Ja, så är det! — Hvad skrifver han då?

MARGIT.

Ni har ju läst hans bref?

BIKTFADREN.

Icke jag, men nu vill jag läsa dem.

MARGIT.

Det får ni icke.

BIKTFADERN.

Får jag icke? — Får jag icke? Då skall jag låta piska dig. I min åsyn skall jag låta piska dig.

MARGIT.

Gå härifrån, djefvul; du är icke den du gaf dig ut för!

BIKTFADERN går till vattenkrukan, fuktar sin näsduk och torkar pannan; derpå lugnad:

Jag är det icke, Gud förlåte mig, men jag ville så gerna vara det.

MARGIT.

Nu har ni ingenting mer att säga mig?

BIKTFADERN.

Blott ett enda ord: förlåt! (Böjer knä.)

Scen VII.

DE FÖRRE. ABEDISSAN. SYSTER AGNES med gissel.

ABEDISSAN häpen.

Hvad betyder detta?

BIKTFADERN upp.

MARGIT.

Fader Franciscus bad för min själ, och det lider intet tvifvel, att en så from mans böner blifva hörda.

ABEDISSAN till biktfadern.

Hvad har hon sagt?

BIKTFADERN stum.

MARGIT.

Hvad har jag sagt? Tala om! Det var icke någon bikt, det var endast upplysningar ni begärde!

ABEDISSAN.

Hvarför tiger broder Franciscus? Hvad har händt? Hon har väl ljugit igen som vanligt, och ni tror hvad hon har sagt; jag ser det på er.

BIKTFADERN.

Syster Margit har icke ljugit.

ABEDISSAN.

Se der hvad jag sade; ni tror hennes lögner. Syster Agnes! Strängaste kroppspenitens, som reglerna bjuda, för syster Margit! Stupa henne här i vår närvaro, så att sanningen kommer fram!

BIKTFADERN.

I himlens namn, icke så, fru abedissa!

ABEDISSAN.

Ni har miskund med synden, broder Franciscus! Eller... skulle... ni... Syster Agnes! Tjenstgör!

BIKTFADERN.

Låt mig gå härifrån!

MARGIT.

Låt honom gå.

BIKTFADERN vid en blick af Margit

Nej! Jag stannar, men jag motsätter mig hvarje försök att misshandla detta barn, hvars själ ni varit på god väg att förstöra! Jag protesterar mot...

ABEDISSAN.

Broder Franciscus! Man skulle kunna frukta, att det icke är den unga flickans själ som ligger er om hjertat, då ni uppträder som försvarare för hennes brott. För öfrigt betyda edra protester intet! Sedan kan ni klaga, om ni vågar! Syster Agnes! Fram!

AGNES fram mot Margit.

MARGIT ställer sig bakom bordet.

Kom icke vid mig, jag slår ner er! Rör mig icke!

ABEDISSAN.

Slå henne! Slå henne i ansigtet, denna djefvulens mask, hvarmed hon fångar själar! Sätt eldmärket på henne!

MARGIT sveper kapuchongen om ansigtet och kastar sig på golfvet.

Icke ansigtet! Icke ansigtet! Rädda mig! Rädda mig!

Scen VIII.

DE FÖRRE. RIDDAR BENGT.

BENGT in, lägger sina handskar på bordet.

Är fru abedissan här?

ABEDISSAN.

Till herr riddarens tjenst, i samtalsrummet, men icke här!

BENGT.

Det är mig likgiltigt hvar, ty mitt ärende är kort och gör mig icke välkommen.

ABEDISSAN leder honom mot dörren.

Dock af den vigt, förmodar jag, att vittnen äro öfverflödiga.

BENGT.

Tvärt om; ju flere vittnen, dess bättre! Der ser jag biktfadern, broder Franciscus! Förlåt, här inne är så skumt, när man kommer från ljuset!

ABEDISSAN.

Det är ljusare der nere, om ers nåd behagar!

BENGT.

Efter er önskan, fru abedissa!

Abedissan, biktfadern och Bengt gå.

SYSTER AGNES.

Ah! Han såg ingenting.

Scen IX.

BENGT. AGNES. MARGIT.

BENGT tillbaka.

Hvar har jag lagt mina handskar? (Får se Margit, som legat sanslös på golfvet.) Hvem är det? Hvad betyder detta? Margit! min själs älskade, mitt hjerta och mitt

lif! — Har du slagit henne, du afgrundens engel? (Rycker af Agnes gisslet.) Härut, du svarta djefvul, medan dörren är öppen, eljest skall fönstret reda dig en färd, som skall hamna i helvetet. (Agnes ut).

Scen X.

BENGT. MARGIT.

BENGT lägger af hjelm och svärd; faller på knä vid Margit.

Margit, hafvets perla, som lyser i de mörka djupen, mitt hjertas glädje och mitt lif, vakna och känn din älskade! Hvita midsommarsblomma, låt mina blickars sol värma dig, att du må öppna dina blomsterkalkar! (Lyfter henne på sina armar). Om din själ ännu slumrar, dröm att vinden bär dig på sina mjuka armar och lägger dig på rosenbäddar, dröm att sunnan smeker dina kinder, och när du vaknar, sakna icke drömmen, utan låt lifvets fulla verklighet gifva dig tusenfallt igen!

MARGIT.

Bengt, min riddare, jag hör din röst i fjerran! Kom, rädda mig, jag föres bort af vågen!

BENGT.

Ej vågen för dig bort; han har lagt dig ner på stranden och sjunger nu vid dina fötter en hyllningssång, en jubelsång.

MARGIT vaknar.

Bengt! Hvar är jag? I dina armar? O, låt mig stanna der, låt mig somna in igen som ditt barn, ditt enda älskade barn!

BENGT.

En hård bädd för min sköna ros; det kalla stålet kommer dig att frysa!

MARGIT.

O, det är så varmt, det bränner ju!

BENGT.

Det är mitt hjerta, som har glödgat det!
(Vill sätta henne ner).

MARGIT.

Nej! Håll mig qvar! Eller jag sjunker!

BENGT.

Då tar jag upp dig! Vakna, Margit! Lifvet står der utanför dörren och väntar.

MARGIT.

Du går ifrån mig! Nej, jag följer dig. Aldrig mer här inne! Aldrig!

BENGT.

Murarne kunna vi rifva ner, Margit; grafvarne hoppa vi öfver, men ditt löfte —

MARGIT.

Det bryter jag. Det bryter jag som en boja, den man har lagt på mig under sömnen.

BENGT.

Bryter du så lätt löften?

MARGIT.

Inga moln för solen, intet regn i blommen! Jag bryter ett mindre för att hålla ett större.

BENGT.

Och hvilket?

MARGIT.

Att älska dig.

BENGT.

I nöd och lust?

MARGIT.

Vi skola aldrig komma i nöd.

BENGT.

Himlen måtte icke höra dig, det afundsamma ödet måtte icke stå och lyss!

Älskar du mig i nöd, Margit, i nöd och sorg?

MARGIT.

I nöd och sorg och alltid i alla mina lefnadsdagar!

BENGT.

Så hör då! Jag tager dig icke som löftesbryterska, ty du är löst från ditt löfte, det fins inga klostermurar mer i Svealanden.

Jag löser dig för att binda dig.

MARGIT.

Du får icke binda mig!

BENGT.

Icke?

MARGIT.

Det gör jag sjelf!

BENGT slår upp dörren.

Nåväl, fogel blå! Nu öppnar jag burens dörr!
— Här är skogen, här är himlen! (Ställer sig i dörren och öppnar armarne.)
Vill du komma? — Kom!

MARGIT löser repet från lifvet och springer i hans armar.

Jag kommer!

Ridå.

ANDRA AKTEN.

En sal utanför sängkammaren.

Dörr i fonden och i högra väggen. Spisel till höger; till venster i den tjocka muren ett litet måladt fönster, med bänkar och pall; i fönstret en korp i förgyld bur; taket cassetteradt trä; väggarne ekpanelade till en manshöjd, derofvan målningar; på panelens öfverkant kannor och horn; till höger i första planet en götisk bänk med baldakin i ett stycke och försedd med kuddar och dyna i lysande färger; i bänkens ryggstycke de nygiftas vapen; framför bänken ett dukadt bord för två; duken hvit med kulörta border och påfästade törnrosbuketter; till höger om bordet en stång med tvärslå, på hvilken sitta tvenne jagtfalkar med hufvar.

I rummets venstra hörn rustningar och vapen.

Brudens krona, krans och slöja samt en stålspegel ligga på en stol vid venstra väggen; på golfvet nedanför stå brudens skor. Solen lyser in genom fönstret.

Scen I.

HOFMÄSTAREN (förre gårdsmästaren i klostret).
HUSHÅLLERSKAN dukar.

HOFMÄSTAREN.

Det här är annat lif det än i klostret! Och så god den unga fröken, frun numera, är! Hon förlät mig mina origtigheter och tog mig till hofmästare ändå, för hon förstod, sade hon, att det hörde till min tjenst att inte vara upprigtig.

HUSHÅLLERSKAN.

Men nu hör det till hans tjenst att vara upprigtig, och nu skall han visa sig tacksam och tillgifven, ty det förtjenar hon, den unga frun.

HOFMÄSTAREN.

Och hon glömde också bort all oförrätt, den der stygga flickan Metta tillfogat henne, och bad henne vid afskedet vara välkommen i sitt hus.

HUSHÅLLERSKAN.

Det är inte svårt att vara god, då man är lycklig.

HOFMÄSTAREN.

Åhja! men jag har sett folk, som behöfde bra mycket med olyckor för att bli hyggliga.

HUSHÅLLERSKAN.

Inte skrocka om olyckor nu! Jag säger bara: den heliga jungfrun beskydde och välsigne dessa unga menniskor!

HOFMÄSTAREN.

Amen! — Ha bröllopsgästerna hörts af ännu?

HUSHÅLLERSKAN.

Det är alldeles tyst i huset; bara biktfadern går och stökar; han var oppe klockan sex i morse och vandrade i trädgården.

HOFMÄSTAREN.

Det var dugtigt efter en sådan natt, och dricka kunde han också! Ett sådant bröllop har man aldrig sett här på orten! — Har Kerstin varit inne hos herrskapet ännu?

HUSHÅLLERSKAN.

Se, det vet jag inte! Och det befattar jag mig inte med. Jag sköter mitt, jag.

HOFMÄSTAREN.

Ja, men jag ville veta, när frukosten skall sättas fram! Herrn sade till att han ville ha sin och fruns frukost dukad här, och att de andre skulle äta nere i stora salen! Och derför undrar jag, om man inte skulle väcka...

HUSHÅLLERSKAN.

Hvad han är dum, gamla karlen!

HOFMÄSTAREN.

Om man skulle höra vid dörren, om de äro vakna...

HUSHÅLLERSKAN.

Om han understår sig att gå och lyssna! Han är inte i klostret längre nu. Och kallnar maten, så lär det inte göra dem stort. När folk äro kära, så äta de inte.

HOFMÄSTAREN.

Det var då besynnerligt! — Se här ha vi biktfadern!

HUSHÅLLERSKAN till dörren; går, när biktfadern kommit in.

Scen II.

DE FÖRRE. BIKTFADERN.

BIKTFADERN.

Är ingen uppstigen ännu?

HOFMÄSTAREN.

Nej, inte ännu! Det är så tyst derinne!

BIKTFADERN.

Derinne? Hvem sofver der?

HOFMÄSTAREN.

Herrskapet, de unga förstås!

BIKTFADERN far tillsammans.

Ah!

HOFMÄSTAREN.

Ers vördighet skulle vara god och vänta här, sade herren . . .

BIKTFADERN.

Skulle jag vänta här? Här?

HOFMÄSTAREN.

Ja! (går.)

Scen III.

BIKTFADERN ensam.

Vänta? Ja, så var alltid min lott!

Jag skall vänta! (Betraktar bordet.) Rosor, vin! För två endast! Falkar! För två endast! Solsken! För två! Mörker för de andra! (Får sigte på brudens skrud; blir uppskakad.) Spolia opima! Segrarens byte! Från hjessan till fotabjellet! — Dessa små skor! Hvilka vägar skola de tråda? Slöjan är rifven! Kransen vissnad! Engeln har fält sina hvita vingar. Förgänglighet, förgänglighet! Allt är förgängligt utom våra lidelser. De mätta den luft vi andas, de blanda sig i blodet, uppfylla tankarne, rasa som brand in i benen! Synd! Dig vill man förneka! Dig, allherskare, som slår vår bättre natur till marken: synd och din fader djefvulen, er tillber man icke, men man faller ner på sina knän och ber om förskoning! Men I han intet förbarmande!

Ärkeengeln skall hafva vunnit på djefvulen och slagit honom i helvetet! Det är icke sant! Han lefver och regerar, och vi ropa förgäfves genom dagar och nätter till himlen: fräls oss!

Hvad har jag i detta rum att göra! Det är pest och död för mig! Mitt hjerta vill gå härifrån, men mina fötter stanna! Du ljufva, eländiga synd, som smeker mig och bränner mig; jag kämpar mot dig utan hopp om seger, mina armar sänka sig och vapnen falla ur händerna. Förbarmande! Jag är besegrad! (Faller på knä vid brudens skrud; tar upp en sko och kysser den.)

EN RÖST (korpens).

Tag fast tjufven! Tag fast tjufven!

BIKTFADERN upp.

Hvem var det? — Det var ingen mensklig stämma! Är det mitt svallande blod, som ger mig villor? — Tjufven? Jag har icke stulit! — Hvar kom rösten ifrån? Härifrån mig sjelf? Sådant brukar man känna, men man hör det inte! (Får sigte på spegeln; tar den i handen.) Är detta jag? Den heligaste i klostret? Den frommaste, den renaste? — Det är ju ett spöke! En hvitlimmad skråpuk med svarta hål i stället för ögon! Bort, bländverk!

EN RÖST (korpens).

Tag fast tjufven! Tag fast tjufven!

BIKTFADERN.

Hvem ropar mig? Mig? Jag är icke någon tjuf!

Scen IV.

BIKTFADERN. MARGIT i morgondrägt.

MARGIT gläntar på fonddörren och slår upp ett skratt.

Hahahaha!

BIKTFADERN.

Hvem skrattade?

MARGIT i dörrspringan.

Är det ni, pater, som är tjufven?

BIKTFADERN vill fly, men stannar.

MARGIT.

Jag tror att fogeln skrämde er!

BIKTFADERN.

Fogeln! — — — Den högste beskydde och beskärme Er i alla sina lifsdagar och välsigne detta förbund.

MARGIT.

Vänta, så kommer jag genast! (Drar sig tillbaka.)

BIKTFADERN.

Hvad sade jag? — Den högste beskydde... Hvad skall jag säga, då hon kommer ut? »Solen skiner på eder unga lycka, himlen ler mot eder och fogeln sjunger.» Fogeln sjunger? Nej, han talar ju, den satan!

MARGIT ut.

God morgon, pater! Jag får ju komma så här till en gammal vän som ni är? Hur har ni sofvit?

BIKTFADERN.

Jag tackar ers nåd! Unga fru, solen skiner på eder lycka, och fogeln talar, den satan! Hur befinner sig den stränge riddaren?

MARGIT slår upp ett skratt.

Ni ser ut att icke ha sofvit alls, gode pater; jag kallar er pater, derför att ni är så gammal! Ni skulle

gifta er, så blef ni ung på nytt! De andlige få ju gifta sig numera!

BIKTFADERN.

Det är rätt. Bättre att gifta sig än att brinna! Men ingen vill älska mig!

MARGIT.

När den rätta kommer, så vill hon älska er. Det fins fulare, förlåt mig, pater, män som fått fruar.

BIKTFADERN, förkrossad.

Åh, fru Margit! Åh, fru Margit!

MARGIT.

Var icke ledsen på mig, utan stanna och dela frukosten med oss!

BIKTFADERN.

Det är omöjligt, alldeles omöjligt; jag skall ut i en förrättning.

MARGIT.

Det är endast ett påfund! Stanna nu, så går jag efter min man! Min man! Låter det inte lustigt? (Går in.)

BIKTFADERN.

Jo, mycket lustigt! — Men ... att se honom! Segerrusig, lycklig, god, välvillig! Nej! mina krafter räcka icke! Min börda är tung nog! Jag, tänk jag, skall gå bort och trösta en döende!

Om jag kunde lära mig att gråta! (Går ut gråtande med händerna för ansigtet.)

Scen V.

MARGIT och BENGT.

MARGIT.

Patern har gått.

BENGT.

Då måste vi vörda hans finkänslighet, ty nog var han öfverflödig.

MARGIT.

För mig är hela verlden öfverflödig. Gif mig en kyss!

BENGT.

Tusen! (De gå omarmade till fönstret.) Se hur blå himlen är, hur grön skogen! Lifvet är dock härligt!

MARGIT.

Lifvet är härligt!

BENGT.

Hur lätt synes icke hvarje arbete som föreligger, hur liten mödan, hur små hindren! O, jag känner mig i stånd att bära jorden på mina axlar. — Säg, är du lycklig åt din frihet, Margit?

MARGIT.

O, jag är så lycklig! (Gråter.)

BENGT.

Du gråter, älskade!

MARGIT.

Det är af glädje.

BENGT.

Må det aldrig bli af sorg!

Scen VI.

HOFMÄSTAREN. PAGEN med kanna och bägare; TJENARE med en vinkylare, som de ställa på golfvet; andra bära in faten med rätterna.

HOFMÄSTAREN.

Den nådiga herren och frun äro betjenade!

BENGT utan att höra hofmästaren visar Margit på brudskruden.

Feén har lagt sin hamn efter sig!

MARGIT, brydd och skamsen.

Ack, käresta, förlåt!

HOFMÄSTAREN.

Den nådiga herren och frun äro betjenade!

BENGT.

Ah! Han vill att vi skola spisa! Hvad säger du, Margit?

MARGIT.

Jag vill ingenting ha!

BENGT.

Men du håller mig ju sällskap?

MARGIT.

Alltid, älskade, hvad du vill!

BENGT.

Nej, hvad *du* vill! (De sätta sig.)

BENGT äter.

Jag skulle egentligen ha varit ute på åkern i dag, ty kornet står i skyl...

MARGIT.

O nej, nej, tala inte om dina åkrar nu! Inte nu!... Gif oss vin, gosse! — Njut stunden, var lycklig en dag; du har ju tjenare, som sköta dina sysslor!

BENGT.

Jo, de sköta sysslor! — Nej, bort med mullen! Denna dag är glädjens! Margit! (Stiger upp, lyfter en bägare och faller på ett knä.) Jag dricker din skål, på knä,

som din riddare! Låtom oss göra lifvet till en fest, låt mig alltid vara din älskare, som längtar efter dina ögon som blomman efter solen! Bort med lifvets tunga händer, då de vilja lägga sig på våra skuldror och trycka oss i stoftet.

Din skål, älskarinna, till din lycka!

MARGIT.

Tack, min allra käraste, för dina ord! Låt mig aldrig bli din hustru och trälinna och blif du aldrig min husbonde och man. Min riddare och älskare, din skål!

BENGT reser sig och sätter sig beqväm att äta.

Tack!

MARGIT.

Det är roligt att se dig spisa!

BENGT.

Du vill icke spisa! Det är en högst förträfflig kalf.

MARGIT.

Hu, så du talar! — Gif oss vin, gosse! — (Till Bengt.) Hvar har du fått den vackra pilten ifrån?

BENGT.

Fåfänga föräldrar ha skickat hit honom att lära riddarseder. — Hvad skola vi roa gästerna med?

MARGIT.

En jagt kanske!

BENGT.

Det är bra! Hofmästare, säg åt stallaren att han blåser upp till sadling! — Det skall bli härligt

att få frisk luft, och så kan jag få kasta ett öga på mina arbetare!

HOFMÄSTAREN går.

MARGIT.

Låt arbetarne hålla fridag i dag, för min skull!

BENGT.

Fridag? Midt i arbetstiden? Nej!

MARGIT.

Du nekar mig inte min första begäran?

BENGT.

Jo, när den är oförståndig! Hela årets inkomst ligger ute under bar himmel.

MARGIT.

Himlen tar inte bort den!

BENGT.

Ingen säkerhet! — Nu är jag mätt! — Detta var en mäkta god mat! (Sträcker sig och petar tänderna.) Hör du, min lilla fé!

MARGIT nedslagen.

Ja, min älskade!

BENGT.

Du skall vara snäll och lägga undan dina kläder!

MARGIT betraktar honom häpen.

BENGT.

Blef du ond? Förlåt mig, käresta! Jag är uppfostrad i ett hem, der ordning var första och sista regeln. Derför, förlåt mig! (Smeker henne.)

Scen VII.

HOFMÄSTAREN. DE FÖRRE.

HOFMÄSTAREN.

Lagmannen och hans fru bedja om tillstånd att få aflägga ett lyckönskningsbesök hos eders nåde och hans fru!

MARGIT.

Låt dem icke komma nu, Bengt, icke nu! Vi vilja vara allena.

BENGT.

Ack, låt dem komma! Hvad är lyckan, om man inte får visa den! (Till Hofmästaren.) Bed dem vara välkomna! (Till Margit.) Vi hinna ju alltid vara allena!

MARGIT.

Som du vill, älskade!

Scen VIII.

DE FÖRRE. LAGMANNEN och hans HUSTRU.

LAGMANNEN.

En god morgon på en god natt, herr Bengt och hans unga fru! — Redan uppe och till bords! Åter som dufvor och kyssas som dufvor! Ser du, Christina, så lyckliga de se ut — ännu så länge! Jag mins som en dröm hur det var, när vi gifte oss...

LAGMANSKAN.

Kära Lars, du skall inte tala om dig sjelf nu utan önska de unga lycka. Min man är så språksam

om morgnarne, men man skall inte höra på honom! — Gud välsigne er, herre och fru, och gifve er lycka!

BENGT.

Tack, fru lagmanska! Jag ville att all den lycka man önskat oss under detta dygn måtte komma oss till del.

MARGIT.

Och all välsignelse! Tack, fru!

LAGMANNEN.

Det är alltid både gladt och sorgset att se nygifta och deras hem! Så fint och blankt och nytt, som om vårsolen väckt det till lif. Intet dam ännu, man speglar sig i möblerna, inga fläckar på dukarne; och så komma barnen, de kära barnen, och då blir det repor i bordet och refvor i öfverdragen; och innan man vet ordet af, äro de utflugna ur boet, men boet är icke så vackert längre!

LAGMANSKAN.

Kära Lars, tala inte så för de unga! Det är icke som han säger; barnen äro ju glädjen i hemmet, och det är ju för de vardande barnens skull man gifter sig!

Scen IX.

DE FÖRRE. HOFMÄSTAREN in hastigt, går fram till Bengt och hviskar vid honom.

BENGT.

En angelägenhet beröfvar mig nöjet af mina gästers sällskap på en stund. Margit, min hustru, led-

saga våra kära gäster i rummen och ställ om en vagn åt dem, om de vilja följa oss på jagten. Herr lagman och fru lagmanska! (Bugar sig.)

MARGIT till Bengt.

Är det något, som oroar dig? Säg!

BENGT.

Ingenting! Endast en angelägenhet, som måste ha sin tid. Var alldeles obekymrad!

MARGIT.

Kan jag vara lugn?

BENGT.

Fullkomligt!

MARGIT.

Våra kära gäster få nöja sig med mitt sällskap en stund, och om jag ej kan ersätta min make, så dömes jag icke strängt ännu så länge!

LAGMANSKAN.

Inga omständigheter med så gamla vänner!

LAGMANNEN.

Jag förstår så väl vår unge herres skäl, ser min unga fru, för mannen är pligten det första!

MARGIT.

Jag tror för qvinnan också! — Herr lagman, fru lagmanska! (De gå; Margit kastar en kyss åt sin man.)

Scen X.

HOFMÄSTAREN. BENGT.

BENGT.

Konungens fogat, sade du!

HOFMÄSTAREN.

Hans majestät konungens fogat!

BENGT.

Låt honom komma! — Hör! Såg någon af gästerna honom?

HOFMÄSTAREN.

Jag kan icke svara bestämdt på det, herr riddare.

BENGT.

Skicka genast efter patern!

HOFMÄSTAREN.

Han är hos en döende.

BENGT.

Han skall komma till de lefvande! Genast! Hör du! — Släpp in fogaten!

HOFMÄSTAREN går och inför fogaten.

Scen XI.

BENGT. FOGATEN. Sedan VITTNET.

FOGATEN.

Herr riddare, för mig kan intet ärende vara mera plågsamt än detta, då jag nödgas tränga mig in i en bröllopsgård och störa glädjen...

BENGT.

Ert ärende, herr fogat!

FOGATEN.

Jag har icke något ärende, utan det som jag har i uppdrag att framföra är vår nådige konungs —

BENGT.

Litet mindre ord, herr fogat! Ni ser att jag har mycket att beställa om.

FOGATEN.

Jag ser det och förstår att en så vigtig handling som hushållets utökning medför mycket bekymmer. Så mycket smärtsammare för mig att öka dessa. Herr riddare, ni står inne med utskylder för fem års försummad rustning.

BENGT.

Vi ha ju icke haft något krig.

FOGATEN.

Det hjelper icke! Då eder fädernegård frälsades från skatt, tillföll eder slägt denna fördel mot att gården rustade med häst och karl. Nu har det gått derhän, att man vill behålla fördelarna utan motsvarande skyldigheter, men kungen tillåter det icke gå längre.

BENGT.

Med påföljd?

FOGATEN.

Att ni upphör vara frälseman.

BENGT.

Och bli bonde igen?

FOGATEN.

Som vi alla varit från början.

BENGT.

Ni förstår således att jag är en förlorad man.

FOGATEN.

Nej!

BENGT.

Två års missväxt, husets iståndsättande, morgongåfva och bröllopskostnader! Jag är helt visst förlorad!

FOGATEN.

Skulden stiger på sin höjd, med upplupna räntor, till sex hundra mark.

BENGT.

Jag är redan skyldig på annat håll det tredubbla beloppet.

FOGATEN.

Har ni, förlåt frågan, gifvit förskrifning på gården?

BENGT.

Det har jag icke gjort och kommer icke att göra!

FOGATEN.

Men konungen kommer att taga sin rätt.
(Under senare delen af scenen har vittnet, en enkelt klädd person, kommit tyst in i rummet och betraktat taflorna på väggarna.)

BENGT.

Hvem är det?

FOGATEN.

Det är vittnet.

BENGT.

För Guds skull, ni ämnar väl inte gå bröstgänges till väga?

FOGATEN.

Det kan inte kallas bröstgänges, när man väntat i fem år. Konungens befallning är orygglig, som ni känner.
(Hornblåsning utanför.)

BENGT.

Och ingen menniska på jorden som kan låna mig summan!

FOGATEN.

Det fins nog många menniskor, som kunna det.

BENGT.

Skulle, skulle ni...

FOGATEN.

Jag är konungens embetsman.

BENGT.

Men gif mig ett råd! Hvart skall jag vända mig, nu i denna stund, då gästerna vänta mig?

FOGATEN.

Er unga hustru ligger mig mer om hjertat än edra gäster. Jag hade den lyckan att känna henne, innan hon kom i klostret, och jag vet hvilken skatt ni tagit i besittning. Det gör mig i sanning ondt om er och henne. Jag skall gifva er ett råd! Låna af honom der!

BENGT.

Af honom?

FOGATEN.

Han har pengar; han är en rigtig brunn, fastän han ser fattig ut. Jöns!

VITTNET.

Herr fogat!

FOGATEN.

Lägg upp sex hundra mark på bordet här!

VITTNET.

Förlåt mig, herr fogat, jag hörde inte fullt hvad ni sade.

FOGATEN.

Sex hundra mark på bordet.

VITTNET sätter sig.

Hvem åt?

FOGATEN.

Åt riddaren här!

VITTNET.

Har han säkerhet?

FOGATEN.

Förskrifning i gården!

VITTNET.

Är grödan under tak?

BENGT.

Nej, den står ute än, men den kommer in i dag!

VITTNET.

På hur lång tid?

BENGT.

Ett år!

VITTNET.

Håll papperen i ordning, tills vi komma igen!

BENGT utom sig.

Hvad är detta för sällskap ni reser med, herr fogat?

FOGATEN.

Det är hans sätt, men det betyder ingenting.

BENGT.

Jag har stor benägenhet att piska upp honom.

FOGATEN.

Det kan ni göra sedan. — Han är en ganska beskedlig karl — och är mycket rik.

BENGT.

Rik? — Ja!

MARGIT utanför.

Bengt! Bengt! Man väntar dig!

BENGT till fogaten och vittnet.

Ett snart återseende! Jag måste lemna er nu.

FOGATEN.

Vi taga in på återvägen.

BIKTFADERN i dörren.

Herr riddaren har kallat mig?

BENGT.

Vänta ett ögonblick, pater, jag måste tala vid er.

Scen XII.

BENGT. BIKTFADERN.

BENGT.

Pater Franciscus, gif mig ett råd! Ni ser en man, som är ganska olycklig: Hvad ödet brukar förunna den fattigaste stackare, har det nekat mig. Min bröllopsglädje är störd; min hustru, som trodde sig gå till mötes ett lif i frihet och oberoende, får i morgongåfva fribref på en stundande fattigdom. — Hör nu

på! Jag har nyss lofvat, att hon skall ega mitt förtroende helt och odeladt! Nåväl, har jag icke å andra sidan rätt att skänka henne denna dag i oblandad glädje, har jag icke rätt att skänka henne ett år, under hvilket jag kan med himlens hjelp afvärja olyckan. Jag har nemligen fått ett års uppskof med en större utskylds gäldande, och jag kan med sparsamhet och under gynsamma förhållanden möjligen hålla det ramlande huset uppe!

BIKTFADERN.

Hvarje sak har minst två sidor, herr riddare, och vi måste betrakta båda. Er hustru har icke allenast lofvat, utan har äfven rätt att dela nöd och lust! Om ni invaggar henne i den föreställningen, att ni äro rika, blir hon oförmögen att bära slaget, när det kommer; om ni underlåter att gifva henne ert fulla förtroende, har ni gifvit henne rätt att misstro er, och på samma gång har hon anledning att undandraga er sitt förtroende och kanske skänka det åt någon annan.

Försöket är farligt.

BENGT.

Pater Franciscus, ni är en vis man! Jag känner de varma känslor ni hyser för min hustru —

BIKTFADERN rycker till.

BENGT utan att se hans rörelse.

Jag vet att ni var henne en vän i klostret. Ni vet således att hon är uppfostrad till verksamhet, att lifvets verklighet för henne är något orent, som hon sluppit komma sina händer vid. Kan jag då med godt mod föra in henne i en strid mot denna af henne så fruktade och hatade verklighet? Nej, jag kan icke se min blomma vissna, jag kan icke stänga buren om

min fogel, som jag gifvit friheten. Pater, säg att hon skall vara fri och lycklig ett år, och hon skall vara det!

BIKTFADERN.

Å ena sidan: hon kan genom striden framgå som en stor och härlig qvinna, hvilken försonat sig med detta yttre lif, hvilket Gud just har gifvit oss till en renande skärseld, men hon kan också dragas ner i de mörka djupen; å andra sidan: om ett år är hon mor; kanske hon då är starkare att bära slaget och lättare lida allt för sitt barns skull, än hon nu skulle göra för egen räkning!

BENGT.

Kanske! Ja! Hon skall få lefva i sina drömmar; jag skall vara lycklig, då jag vet, att hon är lycklig, om ock det skall smärta mig djupt att vara andligen skild från henne, att känna huru våra själar äro på olika håll, då de alltid skulle vara på ett! Bistå mig, pater, var min vän och var hennes!

MARGIT utanför.

Bengt! Bengt!

Scen XIII.

DE FÖRRE. MARGIT in i riddrägt. FALKENERAREN.

BENGT.

Jag kommer, älskade!

MARGIT.

Håller du på att bikta för pater Franciscus! Det anser jag vara otillbörligt numera, då du har din hustru.

BENGT.

Jag bad patern vara min vän och din!

MARGIT.

Skola vi redan behöfva vänner? Nå, patern är en andans man och får bli min andlige vän! —

Se der min hand! Ni får kyssa den, så min man ser det! — Bengt! Se på mig! — Är du rigtigt lycklig!

BENGT.

O, ja, min älskade hustru!

MARGIT.

Säkert?

BENGT.

O, ja!

MARGIT.

Då är jag också lycklig! Och nu, falkenerare, tag min falk!

Ack den som vore en fogel och fick stiga upp i den blå skyn och se ner på jorden, huru liten den är, och på menniskorna huru små och på allt huru smått!

BIKTFADERN.

Man behöfver icke stiga till skyarne för att se allt det der! Det är lika smått, när man står härnere!

MARGIT.

Det har ni rätt i. — (Hornblåsning utanför.) Hornet klingar, hästarne gnägga! Upp i sadeln, ut i skogen! Lifvet är dock härligt, säge hvad man vill! — Ni sitter inne här, pater, — och beder för oss!

BIKTFADERN.

Jag skall bedja för er.

Ridå.

TREDJE AKTEN.

Borgstugan.

Ett stort rum med korshvalf, hvilka bäras af pelare midt i rummet; hel fondvägg med tre små djupa fönster med bänkar; till venster i bakgrunden en liten dörr, till hvilken några trappsteg leda upp; på samma sida i förgrunden ett stort bord med bänkar; deremellan hufvudingången; till höger: spis i bakgrunden; ett mindre bord i förgrunden på samma sida under ett litet fönster, vid hvilket en stor hvilstol med kuddar; bord omkring pelarne.

Scen I.

MARGIT in, ledd af HOFMÄSTAREN och HUSHÅLLERSKAN, åtföljd af KERSTIN (kammarpigan) med ett skrin och en spegel.

MARGIT.

Hvar är riddaren min man?

HOFMÄSTAREN.

Herren är ute på åkern, frun!

MARGIT.

Alltid på åkern! — Stanna litet! Jag blir så andfådd!

HUSHÅLLERSKAN.

Frun, frun! Skulle icke ha stigit upp än! Det går icke väl!

MARGIT.

Åh, jag har legat så länge! Sätt mig der i stolen, så vill jag vänta till min man kommer. Det skall göra honom glad att se mig uppe igen! — Stäng dörren till kammaren, så att jag slipper höra den lilla skrika; det gör mig så ondt, som om jag sjelf hade plågor!

KERSTIN stänger dörren.

MARGIT sätter sig i hvilstolen.

Öppna ett fönster! Här är så varmt.

HOFMÄSTAREN.

Det har inte fallit regn på tre veckor heller, men ett grant bergningsväder blir det.

MARGIT ser ut genom fönstret.

Här ser så ovanligt ut i parken! — Så soligt och kalt! Jag saknar något! —

HUSHÅLLERSKAN.

Se nu! Var det inte det jag sade?

MARGIT.

Linden! Min lind är borta! Hvem har huggit ner den? Hvem har vågat?

HOFMÄSTAREN.

Den nådiga herren behöfde den till virke.

MARGIT.

Det fans väl andra trän än just den! Åh, det är förnedrande!

HUSHÅLLERSKAN.

Lugna sig, nådiga fru! Inga sinnesrörelser, har läkaren sagt.

MARGIT.

Inga sinnesrörelser! Säg inte det åt mig! Säg det åt dem, som skaffa mig sådana! — Och, hvad ser jag, mina rosenbuskar äro torra! — Ingen har brytt sig om att tänka på dem! Ingen! (Gråter.)

HUSHÅLLERSKAN.

Det har inte regnat på tre veckor, goda fru; så det kan man ju icke hjelpa!

MARGIT.

Man kan vattna dem! Hvarför har man icke gjort det? Intet regn! — Om Gud ville låta det regna på mina fattiga rosor, som gjorde mig så mycken glädje! — Men hvarför har man icke vattnat?

HOFMÄSTAREN.

Det är en fjerdingsväg efter vatten och alla dragare ha varit på åkern!

MARGIT.

Alltid åkern och aldrig annat! Jag vill att man genast vattnar. Hans! Befall att man strax sätter för dragarne och hemtar vatten! Alla dragarne!

HOFMÄSTAREN dröjer.

MARGIT.

Hörde du? Alla! — Befall i min herres namn. Han har sagt att han icke nekar mig något.

HUSHÅLLERSKAN till hofmästaren.

Lyd henne eller blir hon sjuk, och då få vi ansvaret!

HOFMÄSTAREN går ovilligt.

Scen II.

DE FÖRRE utom HOFMÄSTAREN.

MARGIT.

Ingen omtanke, ingen tillsyn! Om jag icke såg till, skulle allting torka bort. — Malin! Se på mig! — Har jag blifvit mycket ful efter sjukdomen?

HUSHÅLLERSKAN brydd.

Icke är frun så hullig och så röd som förut, men det tar snart upp sig igen!

MARGIT.

Har jag blifvit mycket ful? frågade jag dig.

HUSHÅLLERSKAN.

Åh, kära fru!

MARGIT.

Gif mig en spegel!

KERSTIN lemnar henne spegeln.

MARGIT betraktar sig.

Jag har blifvit mycket ful! Eller kan du också ljuga, lilla spegel, som är så blank? (Torkar spegeln.) Nej, det är icke du som har fläckar, det är nog jag! — Kerstin, fläta mitt hår!

Scen III.

DE FÖRRE. HOFMÄSTAREN.

HOFMÄSTAREN.

Konungens fogat har kommit resande och ber att få träffa riddaren.

MARGIT.

Bed honom komma in; jag skall taga emot honom. — Skynda dig, Kerstin!

HUSHÅLLERSKAN.

Men kära fru, ni har icke krafter ännu att taga emot främmande!

MARGIT.

Min man kommer snart — en stund kan jag väl tala; det är så länge sedan jag hörde något utifrån verlden! Bed honom komma. (Tar på sig några smycken ur skrinet.) O, min Gud! Ringarne ha blifvit för stora! Stackars Margit!

Scen IV.

FOGATEN. MARGIT. De öfriga gå.

FOGATEN in, fram och böjer knä för Margit.

Min fru, mottag min vördnadsfulla helsning!

MARGIT.

Var välkommen i mitt hus, herr fogat!

FOGATEN.

Jag tror icke att min fru känner igen sin gamla barndomsvän och lekkamrat?

MARGIT.

Ni, herr fogat! — Låt mig betrakta er! Under detta skägg skulle dölja sig ett ansigte, som skulle vara mig ett ungdomsminne? — Vänd ert hufvud åt sidan! Ah! — det är Erik! Förlåt, herr fogat!

FOGATEN.

Fru Margit! Åren hafva förändrat mitt ansigte, men mitt hjerta är oförändradt.

MARGIT.

Finner ni mig mycket förändrad?

FOGATEN.

Jag finner ert ansigte lika litet vackert som förr, ty sanningen att säga, ni var icke vacker, men er själ var af den lifliga och intagande art, som gör att samvaron aldrig blef lång.

MARGIT.

Ni talar inte artigt, herr fogat, som fordom!

FOGATEN.

Jag har icke samma anledning som då, när det ännu fans hopp att vinna er. Artiga ord äro blott betet som dölja kroken. — Ni är lycklig nu, fru Margit; ni har fått den ni älskar, och när han upphör att älska er, så har ni ert barn!

MARGIT.

Han upphör att älska?

FOGATEN.

Ja! Kärleken lär ju icke räcka så länge som ett lif varar.

MARGIT.

Ni talar så ohyggligt! — Säg mig, ni älskade väl aldrig mig?

FOGATEN.

Jo! Och jag älskar er än. Men om jag hade fått er, vore det kanske slut.

MARGIT.

Då borde man aldrig få hvarandra!

FOGATEN.

Och får man icke hvarandra, så är det icke bra heller! Verlden är bra bakvänd.

MARGIT.

Det är roligt att kunna tala lugnt om det förflutna, när vi nu äro utom all fara. Ni älskade mig verkligen och älskar mig än? Så lustigt!

FOGATEN.

Ja, det är ganska lustigt! — Ni brydde er aldrig om mig?

MARGIT.

Jag vet inte.

FOGATEN.

Tala om ni, nu då vi äro utom all fara!

MARGIT.

Jag höll rätt mycket af er, ända tills jag träffade den rätte.

FOGATEN.

Jag var icke den rätte! Det var lycka för er, att ni råkade ut för er man. Han är en god menniska, som kommer att älska er länge; han tillhör dem, som kunna offra sig. Jag skulle ha gjort er olycklig, ty jag är en sjelfvisk man.

MARGIT.

Sjelfviskheten är en egenskap och icke ett fel hos menniskan.

FOGATEN.

Men en vidrig egenskap! Jag kan sitta och se på den som på en sak utom mig, den jag föraktar, men jag kan

icke komma ifrån den. — För öfrigt äro mina hedersbegrepp icke starka. Hade jag sett mera heder omkring mig, skulle jag varit hederligare. Lyckönska er alltså och bed er man icke släppa mig in i ert hus.

MARGIT.

Detta är en skymf mot mig!

FOGATEN.

Icke skymf! Blott en varning! Tro derför icke att jag öfverskattar min förmåga att störa ert äktenskaps lugn. — Vi ha ju bevis på min oförmåga i det fallet! Jag tillhör de fördömda, i hvilka den onde älskar att vistas.

MARGIT.

Ni är en olycklig menniska, som man ville visa dörren, men som man ber stanna.

FOGATEN.

Jag är ganska olycklig! — Nu går jag till mitt gästrum och väntar er man, min fru! (Knäfaller och går.)

MARGIT.

Herr fogat! Vi återse hvarandra!

Scen V.

MARGIT ensam. Sedan BIKTFADERN genom samma dörr genom hvilken fogaten gick ut.

MARGIT.

Den som erkänner sina fel, den kan icke vara en dålig menniska!

BIKTFADERN in.

Välkommen upp, fru Margit!

MARGIT.

Tack, pater Franciscus! Säg mig, kan den som erkänner sina fel vara en dålig menniska?

BIKTFADERN.

Den som skryter med sina fel, erkänner dem och är ändå en oförbätterlig varelse.

MARGIT.

Hvad tycker ni om fogaten?

BIKTFADERN.

Jag tror att det är en mycket dålig man, oaktadt jag aldrig hört honom erkänna sina fel.

MARGIT.

Då är han olika, när han talar vid er!

BIKTFADERN.

Derom är jag fullkomligt öfvertygad!

MARGIT.

Sitt ned och tala vid mig, jag är så ensam!

BIKTFADERN.

Är ni ensam?

MARGIT.

Jag ser aldrig min man annars än vid måltiderna, och då är han trött och frånvarande!

BIKTFADERN.

Det är en förtjenst hos honom att han arbetar för sin hustru och sitt barn!

MARGIT.

Arbetar han inte för egen räkning då?

BIKTFADERN.

Jo, också det, men icke bara det, och icke mest!

MARGIT.

Det gläder mig att höra. Ty jag trodde att han älskade mig mindre än förr.

BIKTFADERN.

Då ber jag få meddela, att han älskar er mer än förr och så högt ni aldrig älskat honom!

MARGIT.

Det är som biktfader ni har rätt att säga mig sådant.

BIKTFADERN.

Ja, det är det! — Ni sade att ni var ensam! Det är icke sant! Ni har ert barn.

MARGIT.

Barn? Ja! — Det är intet sällskap!

BIKTFADERN.

Somliga söka sällskap för att få, andra för att gifva!

MARGIT.

Jag har ingenting att gifva!

BIKTFADERN.

Detta låter mera som ett skryt än som ett erkännande.

MARGIT.

Hvarför ni anser mig snarare oförbätterlig!

BIKTFADERN.

Ni är en underlig natur. Er själ söker oupphörligt beröring med andra själar!

MARGIT.

Min själ är som flinta, den söker stål för att få eld.

BIKTFADERN.

Er själ är som stål och flinta, den söker sköre, sköre som tänds af en gnista och slocknar.

MARGIT.

Ni är bra olik er mot hvad ni var en gång i klostret.

BIKTFADERN.

Jag har förändrat mig mycket, ty har jag sett mer af verlden sedan dess.

MARGIT.

Jag har äfven sett verlden. Gud i himlen hvad den är olik mina föreställningar om den!

BIKTFADERN.

Verlden är nog sig lik. Jag tror det är våra ögon som undergå förändringar.

MARGIT.

Ni ser mig icke med samma ögon som förr; tror ni icke att jag är förändrad också?

BIKTFADERN sorgset.

Jo, det tror jag!

MARGIT.

Man blir sämre ju längre man lefver!

BIKTFADERN.

Det är icke sagdt man blir det, fastän det förefaller oss så. Redan det att det förefaller oss så, är ett tecken till att vi äro på väg att bli bättre, och när

vi kommit så långt att vi gråta öfver oss, då äro vi redan bättre! Fru Margit! Lid och hoppas! Dröm understundom, det är godt att drömma också, men vakna för himlens skull när tiden är inne!

MARGIT.

När är tiden inne?

BIKTFADERN.

Nu! Just nu!

Scen VI.

DE FÖRRE. BENGT in, arbetsklädd i stöflar och stor hatt.

BENGT.

Älskade hustru! Du är uppe och jag ser dig igen i min stora länstol, der du satt så långa vinterqvällar! Var välkommen!

MARGIT.

Tack, älskade Bengt.

BENGT.

O, jag är så glad! Halfva skörden står i skylar och skall in i dag, den andra hälften väntar lien och är som det gulaste guld. Inte en molntapp på himlen. Ett välsignadt år i år, och jag får en tredjedel mer än jag vågat beräkna. Gud gifve att det bara icke komme regn! — Och sedan skola vi få rummen iordningrustade deruppe, så att min fé skall få flytta in igen i sitt slott.

MARGIT.

Det dröjer länge med rustningen af rummen!

BENGT.

Skörden först under tak, så få vi allt hvad vi vilja sedan! — Säg mig, Margit, hur tycker du att det är att bo här nere i borgstugan? Vantrifs du mycket?

MARGIT.

Sanningen att säga finner jag detta stora rum mycket svalare och luftigare än de små kamrarne deruppe.

BENGT.

Du skulle kanske trifvas att bo här beständigt?

MARGIT.

Ja, om jag visste att vi kunde ha det bättre, när man ville.

BENGT.

Inte annars? — Gå inte, pater.

MARGIT.

Jo, hvarför inte? Det har jag inte tänkt på!

BENGT.

Antag att vi vore fattiga, så att vi voro tvungna att bo här.

MARGIT.

Tvungna? Ett tvång är alltid ett obehag!

BENGT.

Vår pligt då?

MARGIT.

Pligt? — Pligt och tvång kan komma på ett ut.

BENGT.

Se der! Pligten älskar du icke!

MARGIT.

Nej, jag hatar den, helst jag alltjemt får höra talas om den! — Och jag förstår inte hvarför vi skola onödigtvis plåga oss med omsorger, då vi icke äro fattiga! Lika litet som jag förstår, hvarför du skulle behöfva hugga ner linden utanför fönstret, när du inte behöfde det!

BENGT.

Jag behöfde det, min älskade!

MARGIT.

Det fans så många andra, och du visste att jag tyckte om denna.

BENGT.

Jag tog de andra också!... Hur mår min lilla dotter?

MARGIT.

Gå och se efter!

BENGT.

Nu är du oartig, Margit!

MARGIT.

Icke mer än min riddare som kommer in i stöflar till sin hustru!

BENGT.

Förlåt mig! Jag skall genast byta om. (Gör min af att draga af sig stöflarna.)

MARGIT.

Härinne? I min närvaro! — Der ser ni, pater, att andra också kunna förändra sig!

Biktfadern går.

Scen VII.

MARGIT BENGT.

BENGT.

Margit, Margit, för himlens skull inga hårda ord

MARGIT.

Det är just hvad jag ville bedja dig och framför allt inga åthäfvor! Du har visat mig missaktning i främmandes närvaro!

BENGT.

Jag har visat dig ett gränslöst förtroende, då jag visade huru jag litade på ditt öfverseende.

MARGIT.

Du har visat att du icke älskar mig längre.

BENGT.

Jag älskar dig inte, säger du, derför att jag arbetar för dig och icke sitter och sladdrar vid din sybåge; jag älskar dig icke, derför att jag kan vara hungrig efter att ha saknat mat; jag älskar dig icke, derför att jag icke byter om stöflar, när jag går in i rummen på ett ögonblick; jag älskar dig icke, säger du! O, om du visste, hur högt jag älskar dig!

MARGIT.

Förr, innan vi gifte oss, då älskade du mig, oaktadt du sladdrade vid min sybåge, oaktadt du icke kom in i stöflar och oaktadt du icke visade mig ringaktning! Hvad har inträffat sedan, efter som du förändrat ditt uppförande?

BENGT.

Vi ha gift oss!

MARGIT.

Der sade du sant! Vi ha gift oss! — Innan du egde mig, var du rädd att förlora mig; nu eger du mig, och det låter du mig se!

BENGT.

Margit, Margit! Skulle det gå så äfven med oss! Vi kände faran, vi förutsade den, vi beredde oss på att undvika den, men den tog fatt oss! Ödets tunga vagn rullar fram, den rifver upp dammet, och dammet lägger sig öfver oss!

MARGIT.

Skyll icke på ödet! Det är icke ödets fel, att icke du håller dina löften! Du lofvade mig ett lif i frihet och luft och sol! Det är du som trampar upp dammet från nyttans åkrar och för med dig in i hemmet.

BENGT.

Jag kan icke svara på detta nu! Men snart skall jag det och då skall allt bli som förr. (På knä med hufvudet i Margits knä.) Margit, min själs älskade! Tro mig då jag säger att jag icke vållar detta; tro mig och tro mig alltjemt, hur du än ser mig; tro att jag älskar dig, så att jag ville bära dig på mina armar öfver alla lifvets hvassa stenar, och förlåt mig alltid, alltid, då jag är hård! Jag är en vingskjuten falk, som vill lyfta sig mot skyn, men jag kan endast flaxa med mina bräckta vingar, med längtans blickar se upp till himlen och falla ner på jorden! Trösta mig! Trösta mig!

MARGIT.

Jag känner inte igen dig, Bengt! Stig upp, att jag icke må se ned på dig! Hvad du är liten, stolte riddare!

BENGT.

Inför det allsmägtiga ödet är jag liten, inför olyckan ligger jag i stoftet, icke för dig! (Stiger upp.)

MARGIT.

Hycklare!

BENGT.

Margit! Margit!

MARGIT.

Förlåt! (Omfamning.)

BENGT.

Älskade, rädda oss på spillrorna af vårt skepp! Vi ha gått på grund, låt oss inte sjunka!

MARGIT.

Älskar du mig än, Bengt? Säg!

BENGT.

Jag kan aldrig upphöra att älska dig, men du skall tro på mig och vara öfverseende.

MARGIT.

Och du, Bengt, skall icke stänga in din fogel igen, sen du släppt ut henne ur den ena buren.

BENGT.

Snart skall fogel blå höra linden spela igen och riddaren skall lägga af den fula kappan och bli förvandlad och draken skifta hamn, vågorna skola lägga sig och de hvita svanorna skola simma på det lugna vattnet.

MARGIT.

Nu talar min riddare så vackert; hvarför icke alltid så?

BENGT.

Riddaren har så mycket i sitt stora hufvud; han skall skaffa mat åt sina små; han skall hugga ved, så att de icke frysa, han skall skydda hus och hem. Den stackars riddaren har så mycket att tänka på, och derföre skall hans fé vara god mot honom.

MARGIT.

Hon vill vara så god, men hon har fått så mycket onda tankar i sitt lilla hufvud; det är så många drakar den gode riddaren har att döda. Döda dem, Bengt!

BENGT.

Gud gifve jag kunde!

Scen VIII.

DE FÖRRE. HOFMÄSTAREN.

HOFMÄSTAREN.

Det mulnar, herre! Det blir oväder. Folket väntar befallning!

BENGT springer till fönstret.

Åskmoln! — Säg till fogden att han genast sätter för alla dragare och låter köra in det som är skuret. Det som står på åkern må Herren skydda! Jag kommer genast! Spring! (Hofmästaren går.)
Margit, kan du taga emot en pröfning?

MARGIT.

En pröfning!

BENGT.

Du måste bära den! — Hör mig! Jag har vetat ett helt år, att vi voro på väg att bli fattiga. Jag ville skona dig, ty jag hade hoppet om att kunna rädda

oss. Himlen står i begrepp att beröfva mig hoppet! Men ännu kan allt räddas.

MARGIT.

Du har vetat detta ett helt år och icke sagt mig något!

BENGT.

Ja, men nu vet du det!

MARGIT.

Det var derföre . . . Jag undrade hvad jag gjort himlen för när!

HOFMÄSTAREN in igen.

Fogden säger att riddaren skickat bort alla dragarne efter vatten.

BENGT.

Har jag? Har jag skickat bort dragarne?

MARGIT.

Nej! Det har jag gjort!

BENGT.

Du? Hvarför har du gjort det?

MARGIT.

Jag ville ha vatten åt mina blommor, som du låtit torka, medan jag var sjuk.

BENGT.

Blommor?

MARGIT.

Ja!

BENGT.

Ni blygs inte att säga ja?

MARGIT.

Ni berömmer er af att ha ljugit ett helt år! Jag behöfver icke blygas att säga sanningen, då jag icke begått något fel utan endast varit nog olycklig att drabbas af ett missöde.

BENGT.

Och ni vill försvara er?

MARGIT.

Till det sista!

BENGT går emot henne med lyftad hand.

MARGIT skyddar sig med en kudde.

Ni slår mig?

BENGT rycker kudden från henne.

Jag slår er som man slår ett olydigt barn!

MARGIT.

En sjuk qvinna! Ert barns mor!

(Regnet piskar på fönsterna.)

Scen IX.

DE FÖRRE. FOGATEN. VITTNET.

FOGATEN ger ett tecken åt vittnet att gå, när han blir varse situationen.

MARGIT.

Herr fogat! Som konungens embetsman befaller jag er skydda mig mot denne man, som bär hand på mig!

FOGATEN.

För himlens skull!

MARGIT.

Denne riddersman lyfter hand mot en sjuk qvinna!

BENGT.

Herr fogat! Himlen har tillerkänt er detta hus; ty det var era pengar jag lånade, nu vet jag det! Jag är en förlorad menniska. Himlen har begagnat denna lättfärdiga qvinna som redskap. Tacka henne!

FOGATEN.

Vi måste lugna oss! En liten misshällighet kan lätt uppstå och lätt häfvas.

MARGIT.

Jag ålägger er att vittna med mig, då jag skrifver till konungen och anhåller att få detta äktenskap upplöst.

BENGT.

Jag yrkar derpå, herr fogat!

FOGATEN.

Men, fru Margit, tänk på ert barn!

MARGIT.

Jag lemnar det icke ifrån mig, var viss derom!

FOGATEN.

Men barnets framtid!

MARGIT.

Jag har också en framtid, ty jag står vid ingången till lifvet och jag får sjelf stå ansvar, huru jag tillbragt detta lif. Med denne man vid min sida

sjunker jag. Mitt lif är inför Gud mera värdt än detta barns, ty jag är en menniska, och barnet är ännu icke det.

Men jag lemnar icke detta hus, förr än lagen återgifvit mig friheten. Säg denne man det! Och säg honom äfven, att jag icke bryter mitt äktenskapslöfte, utan att jag låter lösa mig från det samma, såsom jag en gång löstes från mitt klosterlöfte.

FOGATEN.

Fru Margit! Er man har lagen på sin sida!

MARGIT.

Lagen görs om en gång om året och för öfrigt: konungens ord bryter lag. Jag tänker inte bryta den.

FOGATEN.

Men ni förlorar er morgongåfva!

MARGIT.

Tror ni jag tar betaldt för att jag låtit denne man plundra min ungdom? Han må behålla sin gåfva, som är en skymf.

BENGT.

Herr fogat, säg denna qvinna, att hon är en dålig natur, som ger sin mans namn till pris åt verldens spott och hån!

MARGIT.

Herr fogat, säg denne man att han är en ärelös, som ger en qvinna åt verldens förakt. Verlden säger åt honom: olycklige man! åt henne: usla qvinna, men den oförvillade tanken säger: ett misstag är begånget, låtom oss rätta det i tid innan två, nej, tre själar gå förlorade!

BENGT.

Nåväl, låtom oss göra det. Jag lemnar detta rum och ni, herr fogat, följer mig! Sedan blir det jag som får följa er. Tunga steg! Hårda öde! Och jag måste fortfara att lefva, då jag ville gråta mig till döds! Hvarför gör jag icke slut på denna eländiga tillvaro? Derför att det är min pligt att lefva. Kom, herr bödel, och afrätta mig åtminstone!

BENGT och FOGATEN gå.

HOFMÄSTAREN har gått i början af scenen.

Scen X.

MARGIT ensam.

Hvad har händt? — Man vaknar i en vacker dröm; man sluter ögonen och väntar på att den skall fortsätta. Man går igenom i tankarne det drömda, men fortsättningen, slutet, slutet, det kommer icke!

Hon satt fången och misshandlad; hon var ung och hennes blod brinnande; så kom han och befriade henne. Var det derför att det var han, eller kunde det icke ha varit någon annan? Kanske! — Så kommer bröllopsmusik, vin, blommor, solsken, ett litet moln; himlen klarnar och solen lyser varmare än förr — och så vaknar hon! Men fortsättningen, slutet! Slutet är att man vaknar! Man är vaken och verkligheten tar vid. Han högg ner min lind, han lät mina rosor vissna och han ville slå mig!

Underbart ändock! Han rifver af lutans strängar midt i stycket, och lutan fortfar att ljuda, svagt, men ljuder dock. Hur voro hans ord?

»Snart skall fogel blå höra linden spela, riddaren lägga af den fula kappan och draken skifta hamn. Vågorna skola lägga sig och de hvita svanorna åter simma öfver det lugna vattnet.»

Och det var han som ville slå mig!

Detta är verkligheten! — O, Jesus Christus, verldens frälsare, låt mig somna in i den eviga sömnen och aldrig, aldrig mer vakna, utan drömma, drömma min vackra dröm till slut! (Döljer hufvudet i kuddarna.)

Ridå.

FJERDE AKTEN.

Borgstugan.

Samma sceneri som i föregående akt.

Scen I.

LAGMANSKAN. MARGIT mycket enkelt klädd.

MARGIT klipper och tråcklar på en klädning.

LAGMANSKAN.

Tre månader hafva förflutit och ännu intet svar från konungen. — Ni är så arbetsam, fru Margit!

MARGIT.

Det är det enda som uppehåller mitt mod.

LAGMANSKAN.

Förr var det er så tungt att arbeta!

MARGIT.

Derför att det var lönlöst. Pligten är icke tung, när den är frivillig och har ett ändamål. Ett tvång som skänker frihet är så lätt.

LAGMANSKAN.

Frihet? Ni tänker ännu på att upplösa detta äktenskap?

MARGIT.

Ännu?

LAGMANSKAN.

Kära fru Margit, haf tålamod och hör på mig en kort stund: jag har varit gift i trettio år och haft fyra barn, så att jag känner sakens gång. Först var det så ömt, nå, det vet man; så kommo vi i tvist, nå, det gör man, när man har olika meningar; man blef osams, nå, det är ju menskligt, man blef vänner igen. Kärleken, ja, den blef lugnare med åren, men vänskapen, den blef under lifvets gemensamma pröfningar allt varmare.

MARGIT.

Det är mycket bra, men det kunde ha kommit fiendskap i stället för vänskap.

LAGMANSKAN.

Kära fru, när allting är förgängligt på denna jorden, hvarför skulle fiendskapen då vara evig?

MARGIT.

Derför att det onda rår!

LAGMANSKAN.

Åh, Gud, säg inte så! Det onda måste vara starkare för att kunna strida mot det goda; det goda strider icke, det lider.

MARGIT.

Behöfs det icke styrka att lida?

LAGMANSKAN.

Jo, men på annat sätt! — Hör på vidare! Ert barn . . .

MARGIT.

Jag vet! Er man gjorde mig samma förebråelse i går och då svarade jag honom så: herr lagman, ni har låtit era egna barn svälta och frysa, ni har skickat dem ur hemmet och lemnat dem i främmande personers händer, hur kommer det sig att ni då kan vara så öm om andras barn? Är det derför att ni ångrar er hårdhet mot era egna? Troligen icke! Nej, det är derför att ni vill för billigt pris tillegna er en förtjenst som ni saknar, och derför att ni vill dölja ert fel genom att lägga sten på andras börda! — Har ni, fru lagmanska, alltid varit öm mot era barn? Har ni icke önskat dem borta, när de stört er sömn, ert arbete, era nöjen? Har ni icke tuktat dem för en förseelse, som icke var något fel utan endast ett obehag för er?

LAGMANSKAN.

Ack jo, vi ha nog att förebrå oss alla!

MARGIT.

Använd då ert lilla öfverskott af ömhet på era egna stackars barn och slösa inte bort den på främmandes! För öfrigt, jag lemnar icke mitt barn, derför att jag upphör att bo under samma tak som dess far.

LAGMANSKAN.

Men kära fru Margit! Lifvet är så kort och så stormigt, hvarför skola icke vänner kunna hålla tillsammans?

MARGIT.

Fråga ödet! Jag älskade honom, han älskade mig, nu hata vi hvarandra. Hvem rår för det?

HUSHÅLLERSKAN in.

Scen II.

DE FÖRRE. HUSHÅLLERSKAN.

MARGIT.

Hvad vill Malin?

HUSHÅLLERSKAN.

Om det inte skulle falla frun alltför olägligt... Förlåt, jag såg inte att det var främmande...

MARGIT.

Bry dig inte om det! Du vill ha din månadslön? — Du skall få den, när vi träffas efter middagen.

HUSHÅLLERSKAN dröjer med en min af misstro och otålighet.

MARGIT.

Du också, Malin! Se nu, fru lagmanska; denna qvinna var mig tillgifven, hon var tålig, ärlig, villig, så länge jag var rik; nu när jag är fattig... O, Gud! Man kan köpa tillgifvenhet också! Lycklig den rike! — (öppnar ett skrin på bordet.) Här har du din lön, Malin! Nu är du fri! Jag sköter din tjenst tillsvidare.

HUSHÅLLERSKAN skamsen.

Kära, goda...

MARGIT.

Ljug inte! — Men gå!

HUSHÅLLERSKAN går.

Ljug? Hm!

Scen III.

MARGIT. LAGMANSKAN.

LAGMANSKAN.

Deras lott är icke den gladaste, fru Margit!

MARGIT.

Nej, visserligen icke, men dock bättre än vår! Jag gör lika mycket i huset som hon, utom det att jag har omtanken och ansvaret, men skilnaden är den att hon har lön och jag har ingen.

LAGMANSKAN.

Men ni får ju allt hvad ni vill.

MARGIT.

Jag får min lön doppad i förödmjukelse och mottagen med tacksamhet, kanske med blygd; hon, min hushållerska, hon tar sin lön och behöfver hvarken tacka eller skända sig. Hon har frihet öfver sin själ, hon får vara tankfull, sorgsen, missnöjd, när hon behagar, men jag skall vara glad, vänlig. Jag måste pladdra, hoppa, komma, då han hvisslar, och — vara öm, när han är varm! O, skam och vanära!

Hon är fri, derför att hon arbetar; derför vill jag också arbeta och vara fri! Om jag blott hade krafter!

LAGMANSKAN.

Ni är upprörd, fru Margit.

MARGIT.

Ja, det är jag! Undrar ni på det?

HOFMÄSTAREN in.

Scen IV.

DE FORRE. HOFMÄSTAREN.

HOFMÄSTAREN.

Förlåt, fru Margit, men jag sökte herr Bengt.

MARGIT.

Jag har inte sett honom på åtta dagar.
Hvad vill du?

HOFMÄSTAREN.

Jag skulle... jag tänkte... ja, jag vill inte säga när det är främmande inne.

MARGIT.

Du ville nog, men du törs inte. Jag skall säga det, ty för mig fins inga förödmjukelser, mer än en; du är orolig att du icke skall få din lön? Säg ut!

HOFMÄSTAREN.

Icke orolig, men . . .

MARGIT.

I det närmaste! Nå, det är mycket naturligt . . . (öppnar skrinet.) Här har du! — Du är fri! — Dig har jag aldrig väntat mer af, ty jag kände dig förut. Gå!

HOFMÄSTAREN.

Åh, kära fru!

MARGIT.

Gå!

HOFMÄSTAREN skamsen, går.

Fattig, men stolt! Det är rätt!

Scen V.

MARGIT. LAGMANSKAN.

LAGMANSKAN.

Hvar är herr Bengt?

MARGIT.

Han gömmer sig, ty han fruktar dessa slags besök!

LAGMANSKAN.

Förlåt mig, kära, men för himlens skull får jag fråga . . .

MARGIT.

Hvar jag tar pengar ifrån? Det får ni icke veta.

LAGMANSKAN.

Fru Margit, fru Margit . . .

MARGIT.

Efter ni misstänker mig, nödgas jag skryta för er. — Jag har sålt mina smycken. — Denna misstanke och denna bekännelse gör slut på vår bekantskap. Farväl!

LAGMANSKAN.

Stöt inte bort era vänner . . .

MARGIT.

Det gör jag icke och behöfver icke heller; de gå ändå.

LAGMANSKAN.

Så bitter, så bitter!

MARGIT.

Ja, Gud vare mig nådig!

BIKTFADERN in.

Scen VI.

DE FÖRRE. BIKTFADERN.

MARGIT.

Har ni några goda nyheter, pater?

BIKTFADERN.

Intet nytt, men jag vill begära ett samtal.

LAGMANSKAN stiger upp och går.

Farväl, fru!

MARGIT.

Farväl!

Scen VII.

MARGIT. BIKTFADERN.

BIKTFADERN.

Så arbetsam!

MARGIT.

Det sade lagmanskan nyss. Säg något nytt!

BIKTFADERN.

Jag fruktar er kärlek till nytt leder er för långt.

MARGIT.

Är ni svartsjuk på fogaten, derför att hans sällskap behagar mig?

BIKTFADERN.

Svartsjuk på er mans och ert barns vägnar, ja!

MARGIT.

Hvad menniskorna blifvit barnkära på en tid! Säg någonting som lagmanskan icke sagt och som jag inte tänkt!

BIKTFADERN.

Er man älskar er fortfarande.

MARGIT.

Då beklagar jag honom.

BIKTFADERN.

Derför att ni älskar fogaten.

MARGIT.

Jag värderar fogaten, derför att han icke ljuger som ni andra. Älskar? Det gör jag aldrig mer.

BIKTFADERN

Er man förtjenar er kärlek!

MARGIT.

Förtjenar? Jag vet icke att man förtjenar, då det rör en känsla. Han har emellertid förlorat den.

BIKTFADERN.

Ni skall icke umgås med fogaten, han är en niding.

MARGIT.

Fogaten är min gäst tills husets ställning blifvit utredd, och jag måste tala vid honom antingen jag vill eller ej.

BIKTFADERN.

Håll ert hus i ära tills ni blifvit fri!

MARGIT.

Det gör jag utan er anmaning.

BIKTFADERN.

Ni begår synd med era själar; orden äro tankarnes armar, med hvilka ni omfamnas. Ni tar hans sanningar, dem han slår er i ansigtet, med samma njutning som ni tog stryk fordom!

MARGIT.

Mellan fordom och nu ligger en bred graf; eldarne hafva slocknat sedan dess. Icke sant, pater?

BIKTFADERN.

Jag kan icke svara för annat än min räkning. Jag har kämpat min kamp, jag vill också kämpa er. Om ni visste huru gudlöst högt ni en gång stått för mig. Och jag såg engeln fälla de hvita vingarne, jag såg féen tappa guldskon, jag såg hur fogel blå skiftade hamn. Jag såg er den morgonen efter bröllopet, då ni jagade genom skogen på er hvita häst; han bar er så lätt öfver det våta gräset; han lyfte er högt öfver kärrets dy, utan att en fläck sattes på er silfverskira klädning; ett ögonblick tänkte jag, der jag stod bakom träden: tänk om hon faller, och tanken tog bild: jag såg er i dyn, det svarta vattnet stänkte öfver er, ert gula hår låg som solsken öfver porsens hvita blommor; ni sjönk, ni sjönk tills jag blott såg er lilla hand; då hörde jag er falk hvissla uppe i luften och höja sig mot skyn och han höjde sig på sina vingar, tills han doldes i molnen.

MARGIT.

Ni yttrade en gång, det är längesedan, att verkligheten med dess dam och smuts var oss gifven af Gud och att vi icke skulle banna den utan taga den som den är. Nåväl! Nu säger ni, med förtäckta ord, att jag har sjunkit, derför att jag är på väg att försona mig med detta lifvet; jag har bytt den rikes drägt mot fattigmans, derför att jag är fattig; jag har förlorat min ungdom, när jag uppfylde naturens lag och blef moder; mina händer hafva förderfvats af nålen, mina ögon af sorgen, lifvets börda trycker mig till marken, men min själ den stiger, den stiger som falken mot himlen, mot friheten, under det min jordiska kropp sjunker i dyn bland stinkande blommor! Så vill jag tyda er vakna dröm!

BIKTFADERN.

Kropp och själ äro ett!

MARGIT.

Det är icke sant, ty då skulle aldrig tjenaren kunna nå himlen. Nej, herr pater; jag var en vacker tafla som gjorde er nöje; ödet suddar på taflan och beröfvar er nöjet, se der er sorg! Tror ni icke jag sörjer? Jo, men jag har kommit så långt, att jag finner den sorgen syndig. Hur långt har ni kommit?

BIKTFADERN.

Jag har inte kommit någon hvart.

Jag tror ibland att jag är på väg, ibland att jag är framme, men så ser jag att jag står qvar. — Säg mig uppriktigt inför Gud: tror ni att ni alltid skall vara viss på hvad ni tänkte och sade nyss? Tror ni att ni alltid skall kunna hålla er själ uppe, under det kroppen sjunker? Tror ni det?

MARGIT.

Nej!

BIKTFADERN.

Rädda då er själ! Lös falken och låt den stiga!

MARGIT.

Jag har nog tänkt det, men kedjan är stark.

BIKTFADERN.

Samma konst, som förmår hålla själen qvar för en tid i dess bur, har också gifvit nyckeln som öppnar.

MARGIT.

Har ni den af en händelse?

BIKTFADERN.

Jag har den!

MARGIT.

Gif mig den!

BIKTFADERN lemnar en liten flaska.

Der!

MARGIT.

Tack! — Herr Bengt kommer. — Frukta intet, och mins att ni endast drömde, att jag föll af hästen! Jag faller icke. Farväl!

BIKTFADERN.

Farväl! Tro icke för tidigt slaget vunnet; de sårade äro icke döda! (Går.)

Scen VIII.

MARGIT. KAMMARPIGAN.

KAMMARPIGAN.

Riddaren frågar, om fru Margit beviljar honom ett samtal.

MARGIT.

Han må komma.

KAMMARPIGAN.

Fru Margit!

MARGIT.

Nå, mitt barn?

KAMMARPIGAN bedjande, ödmjukt.

Var icke hård mot riddaren!

MARGIT rörd.

Du är bestämdt en god menniska, Kerstin! Det är väl derför man så litet bemärker dig! Gud gifve

jag kunde vara hård som jag ville! Bed riddaren komma! (Kammarpigan går.)

Scen IX.

MARGIT. BENGT. (Förstördt utseende, illa klädd; stannar förkrossad vid dörren.)

MARGIT djupt uppskakad, när hon får se Bengt.

Stig fram, riddare!

BENGT.

Icke riddare!

MARGIT.

Sitt ner, herr Bengt!

BENGT.

Nej, min fru, jag är icke värdig att sitta i er närvaro!

MARGIT.

Låt oss tala om det närvarande! Det förflutna fins icke för oss.

BENGT ser upp och betraktar nu först Margit; uppskakad och förvirrad af hennes förändrade utseende.

Förlåt! Är — det —? Förlåt mig! Jag ville tala om gemensamma angelägenheter. Ni vet att vi äro fattiga!

MARGIT.

Jag vet det nu, men borde ha fått veta det ett år förut.

BENGT.

Det tillhör icke er att förebrå mig, det tillhör mig sjelf. Jag älskade er och ville skona er.

MARGIT.

Ni föredrog att ega en jagthäst, som ni icke ville släppa för lasset.

BENGT.

Jag kände icke er styrka.

MARGIT.

Ni ville inte lära känna den, emedan den skulle ha förödmjukat er. Nu äro vi inne på förebråelserna, och de hjelpa icke saken.

BENGT.

Låt mig fortfara med förebråelserna mot mig sjelf. När allting störtade genom ett sammanstötande af missöden, förlorade jag sansen, men ni behöll den. Ni har räddat hvad som kunde räddas, ni har aflönat tjenarne, ni har underhandlat med fordringsinnehafvarne, allt under det jag höll mig undan, förkrossad af blygsel och sorg. Fru, mitt ärende är för det första att bedja er om förlåtelse... (På knä:) Förlåt mig, derför att jag underskattade er; att jag trodde er vara en vacker burfogel, som skulle vara vacker och intet annat. Förlåt mig att jag blef vred, då ni begagnade den rättighet jag gifvit er att mera älska blommor än gräs; förlåt mig att jag plundrat er ungdom och gifvit er sorg!

MARGIT.

Ni behöfver inte bedja om förlåtelse, derför att ni underskattat mig, ty när vi sist talades vid, saknade jag de egenskaper ni nu är nog öfverseende att värdera, och jag var då en stackare, alldeles som ni ville hafva mig. Att ni gifvit mig sorg, det är icke ert fel, och vi skola icke banna sorgen, ty den har varit oss till gagn. Stig upp, herr Bengt!

BENGT upp med svårighet.

Förlåt mig, fru, men tillåt att jag hvilar mig, jag är så trött!

MARGIT leder honom till en stol.

Hvad fattas er? Är ni sjuk?

BENGT.

Jag fruktar att jag icke kommit helbregda ifrån detta. Säg! — Hvad ämnar ni göra i det fall att konungen beviljar — er anhållan?

MARGIT.

Arbeta! — Tjena!

BENGT.

Tjena! — Arbeta! Arbetar fjäriln som Gud skapat till fjäril?

MARGIT.

Han söker sin föda tills han dör. — Hvad ämnar ni göra?

BENGT.

Jag blir förvaltare hos fogaten! — Sångfogeln för plogen, engeln sy kläder och tvätta; då tystnar sången, de små händerna bli röda, kinden så blek. Och hvarför detta? Derför att han högg ner hennes lind, derför vissnade hennes rosor. — Hjelp mig! Jag kan icke andas. Hjelp mig!

MARGIT räcker honom en bägare vatten; stöder hans hufvud.

Ni är sjuk!

BENGT.

Ja, jag blir aldrig frisk mera!

MARGIT.

Riddaren har så mycket i sitt stora hufvud, han skall skaffa mat åt sina små, han skall hugga ved att de icke frysa.

BENGT.

Hvilka toner! Har lutan icke brustit eller sjunger hon än?

MARGIT.

Förlåt mig att jag icke kunde blicka in i riddarens tankar!

BENGT.

Riddaren ville icke lägga sina tunga tankar på fjärilens vingar! Margit, du beder mig förlåta. Hvad står då mellan oss?

MARGIT.

Det står ett svärd emellan oss!

BENGT.

Hvilket?

MARGIT.

Misstroende! Samma ord ni nyss sade har jag hört förr, men de hindrade icke då att ni lyfte er hand!

BENGT.

Det förflutna ligger bakom oss, hvarför skall det fram? Har icke olyckan gjort oss till nya menniskor, kunna vi icke som nya menniskor börja ett nytt?

MARGIT.

Aldrig!

BENGT.

Skall ni alltid vara min ovän?

MARGIT.

Nej, icke er ovän!

HOFMÄSTAREN in.

Scen X.

DE FÖRRE. HOFMÄSTAREN.

HOFMÄSTAREN.

Konungens fogat ber att få ett samtal med fru Margit.

BENGT.

Det får han icke!

MARGIT till hofmästaren.

Bed fogaten vara välkommen!

BENGT.

I mitt hus kommer han icke utan mitt tillstånd.

MARGIT.

I vårt hem, herr Bengt, kommer hvem helst som har att tala i våra angelägenheter, med vårt tillstånd!

BENGT.

Ni är ännu min hustru och har icke rätt att skymfa hemmet med möten.

MARGIT till hofmästaren.

Säg fogaten att jag söker honom uppe i hans gästrum om en halftimme!

HOFMÄSTAREN går ut och kommer genast in med ett bref, som han lemnar Margit.

Herr fogaten lemnar denna skrifvelse och väntar besök om en halftimme.

BENGT.

Ni blygs inte att söka denne man på hans rum! Men ni skall icke gå dit, ty ni är ännu min hustru.

MARGIT läser i brefvet.

Icke längre er hustru! Läs!

BENGT.

Skiljobrefvet!

MARGIT.

Ja! Jag är fri! Fri från band och bojor och träldom och löften!

BENGT.

Fru Margit! Jordens konungar äro mägtiga, men jag tror icke de kunna lösa band dem himlen knutit. Ni har er frihet; huru ämnar ni begagna den?

MARGIT.

Det vet jag icke, men om en timme skola vi veta det båda.

BENGT på knä.

Margit, Margit, gå icke; du rycker lifvet ur min kropp, du gör mig fördömd; jag älskar dig, jag älskar dig!

MARGIT.

Du älskar mig som en af dina tillhörigheter; du älskar mig nu lika högt som din gröda, när du höll på att förlora den.

BENGT.

Jag dyrkar dig som man dyrkar den heliga jungfrun, ty du är starkare än jag och mildare; jag ligger för dina fötter och beder att du skall taga mig upp, ty jag är den olyckligaste, låt mig blifva din tjenare, din vilja skall blifva min.

MARGIT.

Tror ni att min själ kan älska en tjenares? Jag tyckte bättre om er, när ni slog mig.

BENGT.

Margit, du som alltid hade ett ömt hjerta, du som kunde vara god, kan du göra en menniska så olycklig som du gör mig?

MARGIT mildt.

Stackars riddare, att jag skall göra honom så mycket ondt! Hvarför skall jag icke kunna göra honom lycklig och glad igen? Jag ville så gerna stanna, men jag måste gå nu! Nu!

BENGT.

Ni går ifrån mig, då jag är fattig och olycklig!

MARGIT.

Hvem stannade, när olyckan kom? Och hvem gick då och gömde sig? Jag går nu af helt andra grunder!

BENGT.

Derför att ni älskar en annan?

MARGIT.

Ja! — Dertill har ni varit anledning och dertill har lagen gifvit mig frihet! Farväl! (Går.)

Ridå.

FEMTE AKTEN.

Rum utanför sofkammaren.

Samma dekoration som i andra akten.

Scen I.

LAGMANSKAN. EN RÄTTSOKANDE QVINNA sitta och vänta på företräde.

QVINNAN.

Fogaten har mycket folk hos sig i dag.

LAGMANSKAN.

Ja, det är så mycket rättstvister i görningen nu för tiden.

QVINNAN.

Ja, Gud nåde; och det ena är icke likt det andra. Herr Bengts hustru, för att nu bara tala om den saken, det är just en vacker historia!

LAGMANSKAN.

Hon sökte skilnad i äktenskapet.

QVINNAN.

Hon? Det var han som körde bort henne! Hon var ju ett rigtigt vidunder; man påstår, kan man tänka, att hon slagit sin man, den beskedlige herr Bengt, och

så var hon otrogen till. Det är visserligen sant, att det inte är ens fel, när två gräla, men i det här fallet så är det ensamt hennes fel.

LAGMANSKAN.

Hvems felet är, och hur mycket som är sant, det vet man icke, men fasligt är det, tycker jag, att hon kan vara i stånd att gå ifrån hus och hem och make och barn; man skall vara ett dåligt stycke under sådana förhållanden.

QVINNAN.

Hur mycket som är sant! Hm! Nog har man reda på det alltid! Man har till exempel reda på att hon lät hugga ner alla ekarne i trädgården, bara för att hon skulle få utsigt åt sjön och så lät hon på elakhet alla rosbuskarna stå och torka bort, medan mannen låg sjuk. Det var en rigtigt elak menniska, ska jag säga; och det vet jag, för jag kände henne när hon var barn, och då kunde hon sitta och pina flugor hela eftermiddagen i rötmånaden, medan vi skalade äpplen; och så hade hon historier i klostret också; der både ljög hon och stal andras bref; stal är kanske för mycket sagdt, men hon läste åtminstone andras bref. Så att nog har man ordning på henne alltid!

LAGMANSKAN.

Åhja, men nu ljuger man också bra mycket.

QVINNAN.

Det skall vi inte tala om, fru lagmanska; ingen rök utan eld!

LAGMANSKAN.

Säg inte det, man kan nog få rök i spisen utan att man får eld.

Scen II.

DE FÖRRA. MARGIT stannar i dörren och talar vid någon utanför.

QVINNAN.

Nej se, nej se! Hon blygs inte utan går rakt på; som om ingenting skulle ha händt! Rakt in till fogaten, som man nu vet har lagt sig ut för henne. Ni skall få se att hon vågar helsa på oss!

MARGIT in, frimodlgt.

God afton, fru lagmanska; vi träffas här igen. (till qvinnan:) God afton, min vän!

QVINNAN vänder sig bort och ser på väggarne.

MARGIT räcker handen åt lagmanskan, men denna vägrar att mottaga den.

Ni blef väl inte vred på mig?

LAGMANSKAN.

Vred? — Nej! — Jag kan bara beklaga er!

QVINNAN.

Har lagmanskan sett den här vackra taflan? Den föreställer visst Capernaum!

MARGIT till lagmanskan.

Är det någon inne hos fogaten?

LAGMANSKAN.

Ja, det är det; ni söker också honom?

MARGIT.

Han väntar mitt besök!

QVINNAN.

Då är det kanske bäst att vi gå, efter som vårt besök är oväntadt, och våra angelägenheter kanske icke äro så bråda som — hennes. (Stiger upp.)

MARGIT.

Jag ber er för all del icke låta mig störa, jag har tid att vänta!

Scen III.

DE FORRE. VITTNET.

VITTNET.

Fogatens mottagning är slut för i dag, och han ber sina klienter vara välkomna tillbaka i morgon.

MARGIT.

Fogaten väntar mig. Säg honom att jag är här!

VITTNET aktningslöst.

Det är en annan sak! Var god och stig in i rummet här bredvid!

MARGIT.

Hvarför icke i detta rum?

VITTNET dröjande.

Derför att det skall skuras.

QVINNAN går.

Hvilket sällskap, hvilket näste!

LAGMANSKAN.

Nu tvår jag mina händer och i detta hus sätter jag icke min fot.

MARGIT.

Fru lagmanska! Hvad tänker ni om mig? Hvadan detta föraktfulla beteende?

LAGMANSKAN.

Jag känner er inte mera; ni är en föraktlig varelse!

MARGIT.

Ni vet då icke att jag är fri? Lagen har gjort mig fri.

LAGMANSKAN.

En fri qvinna har jag aldrig hört talas om, men väl en lös qvinna! Och det är ni! Ni har frihet att besöka hvilken man ni vill, ja!

MARGIT.

Ni känner icke mitt ärende till denne man, som ni också besöker, fastän ni icke är fri! Vet ni icke att lagen upplöst mitt äktenskap?

LAGMANSKAN.

Lagen kan icke upplösa det oupplösliga, men den kan befria en olycklig make från en dålig qvinna!

MARGIT.

Då är lagen en stackare som icke kan skydda den svagare; och lagen är en brottsling som ställer sig på den starkares sida; men det är också de starkare som stiftat lagen!

LAGMANSKAN.

Jag kan icke svara er, men jag kan gå min väg! (Går.)

MARGIT.

Säg: fly, fru lagmanska, så kommer ni nära sanningen!

Scen IV.

MARGIT. VITTNET.

VITTNET förtroligt.

Stig nu in här bredvid, så kommer snart fogaten!

MARGIT.

Jag tycker inte om detta!

VITTNET.

Åh, se så! Det var inte värdt att vara nödbjuden, när det är en sådan guldfogel som fogaten.

MARGIT.

Jag förstår inte ett ord af hvad ni sade.

VITTNET.

Guldfogel, sad' jag! — Stig på, stig på!

MARGIT betraktar honom forskande.

Bed fogaten komma mycket snart, om han vill att jag skall vänta. (Går in i rummen.)

Scen V.

VITTNET. FOGATEN ut från fonden, som om han stått bakom dörren och väntat.

FOGATEN.

Stäng dörren!

VITTNET stänger efter Margit.

FOGATEN.

Sätt ull i nyckelhålet!

VITTNET.

Det behöfs inte, när man sätter nyckeln på rätta stället!

FOGATEN.

Är det bäddadt?

VITTNET.

Ja!

FOGATEN.

Duka då!

VITTNET.

Det är dukadt!

FOGATEN.

Bär in bordet hit!

VITTNET går till dörren och gör ett tecken; två tjenare bära in ett dukadt bord.

FOGATEN öfverskådar bordet.

Rosor! Det är rätt! Vin! Är det starkt vin?

VITTNET.

Både starkt och svagt!

FOGATEN som förut.

Lindblommor! Det är mycket bra! Hvar är lutan?

VITTNET bär fram en luta.

FOGATEN ställer lutan mot en stol på golfvet.

Står hon bra der?

VITTNET.

Mycket bra! Rigtigt smäktande!

FOGATEN.

Allting färdigt?

VITTNET.

Allting färdigt!

FOGATEN.

Nej, vänta! (Går fram till bordet och bryter en ros, som han fäster vid bröstet.)

VITTNET.

Fogaten förstår sig bra på!

FOGATEN.

Känner folket! Hva? — Öppna dörren! Gå sedan ut och passa!

VITTNET öppnar dörren och släpper ut Margit, hvarpå han aflägsnar sig på tå.

Scen VI.

FOGATEN. MARGIT.

FOGATEN.

Fru Margit!

MARGIT.

Icke fru, längre!

FOGATEN.

Margit då!

MARGIT.

Som förr, i ungdomen! — Erik, du har sagt att du vill vara min vän och hjelpa mig med råd och dåd för den närmaste framtiden!

FOGATEN.

Din vän? Din träl, älskade!

MARGIT.

Tack, men spar på det senare! — Jag kommer för att höra, huru det förhåller sig med de gamla klostergodsens återställande till deras forne egare.

FOGATEN.

Sitt ner, min vän, och hvila dig; du kan vara trött efter alla dessa vedermödor!

MARGIT.

Tack! Jag känner mig verkligen som om mina krafter icke räckte längre än till morgondagen. Derför vill jag tala med dig redan i denna qväll.

FOGATEN.

Du kanske hvarken haft tid att äta eller dricka! Jag stod just i begrepp att sätta mig till bords. Vill du icke göra mig sällskap?

MARGIT.

Tack, nej! Men låt mig icke störa; jag skall tala, medan du spisar.

FOGATEN.

Fruktar du att sitta vid min sida? Mins du icke, när vi lekte trolofvade som barn?

MARGIT.

Jag mins, jag mins! Men detta rum erinrar mig också om felslagna drömmar; här är pinsamt att vara!

FOGATEN.

Drömmar kunna sannas, fastän det dröjer en tid, innan de sannas.

MARGIT.

Allting härinne påminner mig om det förflutna och gör mig ängslig. En sådan tillfällighet som att du också tycker om rosor på bordet kommer mig att tänka på vår första tvist.

FOGATEN.

Låt dem nu betyda att ungdomen återvänder och att allt, som ligger emellan den och detta nu, blott var en elak dröm. Margit, du vet att jag älskar dig! Kan du aldrig älska mig?

MARGIT.

Möjligen, derför att du är en man. Du är född till herskare; den andre var född till träl.

FOGATEN.

Nåväl, hvad är det som hindrar dig? Du är ju fri!

MARGIT.

Låt oss icke tala om detta nu! Jag vill först göra ett hederligt slut på det förra.

FOGATEN.

Det förra är slut. Börja på nytt!

MARGIT.

Med dig skulle jag kunna våga det, ty du är sann och du är stark, och jag känner att mina krafter ej räcka till att vandra ensam.

FOGATEN.

Säg om det! Men säg det med värme! Du är så kallt, Margit!

MARGIT.

Jag är som en frostbiten blomma!

FOGATEN räcker henne en bägare vin.

Den kan tinas upp!

MARGIT.

Endast för att dö! — Jag vill icke dricka ditt vin!

FOGATEN.

Jag skall andas på blomman med min unga, varma själ och hon skall lefva. (Lägger armen om lifvet på Margit och kysser henne.)

MARGIT ryggar.

Icke här, icke i detta hus, icke i detta rum! Här låg min bruddrägt om morgonen; här stod bordet, der i fönstret satt korpen. Nej! Det är brott i luften! Jag är fri, jag vet ju det, men jag känner mig bunden! Minnena binda mig. Röster, som du ej kan höra, ropa till mig: brott, brott!

FOGATEN.

Låt oss gå härifrån, i ett annat rum! (Leder henne upp mot fonden och slår upp dörren.)

MARGIT.

Dit in? I sofrummet? — Hvad betyder detta?

FOGATEN.

Du älskar mig, Margit! — Jag älskar dig!

MARGIT.

Och derför?

FOGATEN.

Derför blir du min!

MARGIT.

Din maka, ja, möjligen!

FOGATEN.

Giftermålet är kärlekens död; icke sant, Margit? Derför skola vi blifva fria.

MARGIT.

Ja, fria!

FOGATEN.

Och älska hvarandra ändå?

MARGIT.

Herr fogat! Hvarför skryter ni inte med er dålighet i dag? Hvarför varnar ni mig inte nu för era onda planer? Hvarför vidgår ni icke nu att ni är en djefvul?

FOGATEN.

Derför att jag älskar er så outsägligt.

MARGIT.

Derför börjar ni att ljuga. Kom ihåg att jag älskade er, derför att ni var sann; nu, när ni ljuger, hatar jag er.

FOGATEN.

Tro att jag tänker hvad jag säger; tro att jag vill göra allt för er; tro att endast er egen vilja att vara fri ingaf mig den tanken att bjuda er mitt hjerta fritt!

MARGIT.

Här skulle nyss skuras, och här bars in ett dukadt bord. Här skulle talas allvarliga saker för lifvet, och här bjudes vin. Tag bort den oskuldens bild, ni bär vid ert svarta hjerta: ni är en simpel förförare!

FOGATEN på knä.

Ja, jag är en förförare! Jag vill förföra er till att bli lycklig vid min sida, icke som min trälinna utan som min herskarinna, och när ni vill sjunka under minnenas börda, då skall jag bära er på mina armar.

MARGIT.

Nu är ni lika liten som den andre, der ni ligger vid mina fötter och jemrar fram samma visa.

FOGATEN upp.

Vill du bli min maka, Margit?

MARGIT.

Nej!

FOGATEN.

Du vill icke?

MARGIT.

Nej! Jag föraktar er! Och för öfrigt, jag tror icke mer på mannens kärlek. Jag kom hit och sökte er vänskap; jag kom för att finna en själ, som kunde stöda min, och jag träffar ett djur som vrider sig i stoftet under lidelsernas vanvett.

FOGATEN.

Ni stiger upp i predikstolen och predikar dygd för mig, ni, som nyss brutit band som äro heliga för alla!

MARGIT.

Utom för lagen, herr fogat!

FOGATEN.

Ni, som lemnar ert hem för att besöka en ogift man på en så sen timme, kommer för att lära honom dygd och seder! När fick ni dessa vackra tankar, att giftermålets fångenskap är bättre än kärlekens frihet?

MARGIT.

Nyss! Medan jag väntade på er, fick jag lära att det fins lagar i menniskohjertat som gå öfver edra skrifna. Lagen gaf mig fri, men menniskorna som stiftat lagen göra det icke. Ni sjelf, som är lagens handhafvare och tolkare, ni tror ju icke på den; ni behandlar ju mig som en fallen qvinna, och er tjenare bemötte mig som en sköka! Och när ni sjelf nyss öppet visade era afsigter, då återfick jag tron på giftermålet; då upphörde jag att tro, det Gud låtit midt i lifvets öken ett paradis stå öppet, oaktadt syndafallet drifvit oss ur det samma, då förstod jag att giftermålet var en pligt bland många andra pligter, och att kärleken var en himlens gåfva af nåd som skulle göra den pligten lättare, men icke ensam vara till för sin skull, ty himlen har icke skickat oss till jorden för att vi skulle roa oss! Detta har jag insett, men för sent! Hvarför ha ni ljugit för mig ända sedan min barndom och sagt att lifvet var en lustgård, der kärlekens rosor utan törnen evigt skulle blomstra? Hvarför har ni ljugit och sagt, att vi voro englar, hvilka ni endast ville dyrka på afstånd och som ni likväl endast vänta på att få rycka ner och trampa? Hvarför sade ni icke, att jorden var en jemmerdal, att kärleken var ett ljuft bedrägeri, att giftermålet var en tung pligt, att vi svaga qvinnor voro barnaföderskor och att männen voro arbetare, som

i sitt anletes svett skulle skaffa bröd åt barnet och barnaföderskan? Om ni sagt detta, då skulle vi nu ha böjt oss under ödet, ty vi hade inte väntat bättre.

FOGATEN.

Det der ha ju presterna sagt hvarenda dag; hvarför tror man icke hvad de säga?

MARGIT.

Presterna ha sagt det hvarenda dag! Nu ljög ni icke! — Jag kommer åter att tro på presterna. (Går åt venster.)

FOGATEN.

Margit! Ett ord! Hvart går du?

MARGIT.

Jag följer mitt öde!

FOGATEN.

Jag är ditt öde. Följ mig! (Lägger armen om hennes lif och vill föra henne med sig åt fonden.)

MARGIT söker göra sig lös.

Släpp mig eller ropar jag på hjelp!

FOGATEN.

Hvem skulle hjelpa dig?

MARGIT.

Ingen menniska, det tror jag nu, men kanske Gud vill förbarma sig!

FOGATEN.

Det tror jag inte!

MARGIT gör sig lös och springer till vapnen i venstra hörnet; fattar ett svärd.

Då får jag hjelpa mig sjelf.

FOGATEN.

Hinden gör motvärn. Hvar är min hund?

(Hvisslar i händerna.)

Scen VII.

VITTNET från fonden; drar sig genast tillbaka. BIKTFADERN från venster genom en tapetdörr.

BIKTFADERN.

Hvad betyder detta?

FOGATEN.

Det betyder, om ni skall veta det, att denna qvinna är galen.

MARGIT.

När jag trodde era ord, var jag från förståndet. Pater, skydda mig för denne man!

BIKTFADERN.

Fogat, lemna detta hus! Er trolofvade väntar säkerligen er närvaro på annat håll.

MARGIT.

Han är trolofvad? Och han bjöd mig sin hand!

BIKTFADERN.

Herr fogat, ert embete skyddar er icke för lagens arm.

FOGATEN.

Denna qvinna förföljde mig; jag kunde icke bli fri från henne. Nåväl! Har hon fått en lexa, så må hon lära af den!

BIKTFADERN.

Ni ljuger, förförare!

FOGATEN.

Jag är en förförare, ja, men jag är en hederlig förförare, ty jag varnade henne från första stunden. Åtelen var utlagd. Örnarne kommo. Allting var i sin ordning. Ställ er predikan till henne, ty hon tror åter på presterna. (Går.)

Scen VIII.

MARGIT. BIKTFADERN med boken.

BIKTFADERN.

Hit skulle det gå! Till brädden af afgrunden!

MARGIT.

Det sista steget återstår!

BIKTFADERN.

Hvilket steg? Tala!

MARGIT.

Att stiga ned i afgrunden, de mörka djupen.

BIKTFADERN.

Beröfva er lifvet?

MARGIT.

Ni har sjelf visat mig vägen!

BIKTFADERN.

Det var en stor synd jag begick. Låt mig icke straffas för den!

MARGIT.

Det är svårt att följa er; ni går icke stadigt, pater!

BIKTFADERN.

Men jag går framåt; jag kämpar och söker. Nu har jag spåret: följ mig!

MARGIT.

Min väg skiljer sig då vid er; den går nedåt; hvart går er?

BIKTFADERN.

Uppåt! Hör mig! Jag är en syndig menniska som alla, men de ord jag talar äro icke mina, derför kan ni tro dem. Jag ledde er ungdom; jag lärde er kasta bort en mängd sanningar; jag var med och öppnade klostret. Min väg har gått rakt fram, fastän jag då och då vändt om ett stycke för att taga upp ett och annat som jag tappat — eller kastat bort! Ni mins, när jag kastade bort denna bok?

MARGIT.

Äro vi åter vid boken?

BIKTFADERN.

Ja! Vi kastade bort den hel och hållen, men det var oklokt; det fins blad i den som vi kunde ha behållit, derför att de innehöllo sanningar som äro eviga. Säg mig: skulle ni icke återvända till klostret, om det ännu fans? Skulle ni icke i stället för att gå hufvudstupa oberedd i en annan verld först vilja draga er undan detta yttre lif, som gäckat er, och åter i lugn tänka öfver lifvets gåta?

MARGIT.

Jo; men det fins ju inga kloster mer!

BIKTFADERN.

Det fins ett sådant! En ny tid har gått in, medan vi vandrat våra egna vägar. Den del af mennisko-

slägtet, som arbetat med sina kroppar för att vi skulle få odla våra själar, har vaknat upp och skådat omkring sig; de ha funnit att Herrens straffdom: »du skall äta ditt bröd i ditt anletes svett!» icke gått i fullbordan på oss; de ha sett att riddaren ätit upp, hvad bonden sådde, och att munkarne behållit himlen för sig sjelfva. Derför har man kunnat rifva slotten och stänga klostren. Nu är tiden inne, då alla skola gälda syndafallet; nu skola vi alla arbeta.

MARGIT.

Men ni talade om ett kloster!

BIKTFADERN.

Det var för er! Ja! Det fins ett kloster, der ni kan stänga er inne från verldens larm och ondska; der äro svala gångar, der ni kan andas, när luften blir qvaf; der fins penitens i ömsesidig sjelfförsakelse; der fins andaktsöfningar i uppfyllandet af pligten, der fins stilla frid efter tvenne själars strid; der kan ni öfva er i ödmjukhetens och lydnadens svåra dygder och der kan ni öfva barmhertighet mot den felande, som under mödans sargande gissel låter vännen dela slagen! Det klostret heter: hemmet!

MARGIT.

Står det i boken?

BIKTFADERN.

Ja, men på annat sätt!

MARGIT.

Det stod också i boken, när ni vigde oss, att mannen är starkare och förnuftigare än qvinnan och att Gud för den skull hafver satt mannen till qvin-

nans hufvud, att han skall vara hennes förman samt styra och regera henne. Är detta sant?

BIKTFADERN.

I vanliga fall; men icke i detta!

MARGIT.

Då borde ni ha en bok för hvarje särskildt fall! — En sak till! Fogatens bok tillåter man och hustru att skiljas, men er bok säger att »hvad Gud hafver sammanfogat skall menniskan icke åtskilja.» Hvilken bok har vitsordet?

BIKTFADERN.

Tviflets onda ande har gripit er!

MARGIT.

Tviflet är visshetens begynnelse! För mig återstår endast att söka vissheten, ty jag kan icke lefva i tvifvel.

BIKTFADERN.

Men ni har mod att gå till möte den stora ovissheten!

MARGIT.

Mod? — — — (Lyssnar.) Hörde ni något?

BIKTFADERN betraktar henne forskande.

Nej!

MARGIT.

Jag hade en fasans dröm förliden natt. Jag vandrade i en skog, som sluttade ned mot hafsstranden. Det var en höstdag; det var så tyst, att jag hörde daggdropparnes fall från löfven såsom ett sakta regn, men himlen lyste så blå mellan trädtopparne. Jag gick framåt, framåt på den fuktiga mossan, som sjönk under mina fötter; då kom en sällsam fogel, som jag

aldrig sett och satte sig i ett träd. Han knackade på stammen och flög vidare; jag följde, tills jag befann mig i ett tätt snår; då var fogeln försvunnen. Jag ville vända om, men fann att jettestora spindlar spunnit sina nät från buske till buske; hvart jag skådade, endast spindelnät. Instängd från alla sidor satte jag mig på en sten och grät af förtviflan. Då hörde jag bakom mig ett knastrande och knittrande och när jag vände mig, såg jag, att skogen stod i ljusan låga. Jag störtade upp, men elden förföljde mig; den dref mig genom näten, som slogo mig i ansigtet; den dref mig allt längre och längre framåt, framåt tills jag befann mig på en brant hafsklippa. Här stannade jag; under mig och framför mig låg hafvet som en halfmåne nedfallen från himmelen; bakom mig nalkades skogsbranden med sina qväfvande rökmoln och sina svedande lågor; framför mig det oändliga, solbelysta, fria hafvet med sina svala vågor, som sträckte mot mig sina mjuka armar, för att få vagga mig till sömns. Tror ni jag tvekade i valet om framåt eller tillbaka? Jag bredde ut mina armar såsom emot min befriare och jag störtade framåt och sjönk i ett moln af solljus och förintelse!

BIKTFADERN går emot och fixerar henne.

Det der har ni icke drömt.

MARGIT.

Jag vet icke, men det förefaller mig så! — Hörde ni icke röster? — — Tyst, jag hör dem nalkas!

BIKTFADERN.

I Jesu namn, säg, har ni öppnat evighetens portar?

MARGIT.

Ja, nu nyss! Ni såg det icke; jag fruktade ni skulle hindra mig. (Går till tapetdörren och lyss.)

MARGIT.

Det var ett barn som grät! Stackars litet barn! Om vi kunde hjelpa det! Kanske det är blåsten, den brukar låta som små barn.

BIKTFADERN.

Det var ert barn, fru Margit!

MARGIT.

Mitt barn! — Min lilla Margit! Hon heter också Margit! Tänk jag skulle vilja lemna den stora Margit, men den lilla, nej, jag kan det icke! — Jag skulle vilja lefva om igen i henne detta lif, men i sanning. Nej, pater! Jag vill icke dö! Jag vill icke dö! Ni får icke ljuga för detta barn och säga, att jorden är en himmel. Ni får icke göra henne lika olycklig som jag har varit!

BIKTFADERN.

Ni ångrar er nu, då det är för sent! Lemna alla jordiska tankar, fru Margit, ty evigheten öppnar sig för er!

MARGIT.

Jag ångrar mig, jag ångrar mig. Men rädda mig, pater; rädda mig, om ni kan!

BIKTFADERN.

Det kan ingen mensklig magt! Ni tillhör icke mer detta jordelif! Bered er på att möta Gud!

MARGIT.

Hur skall jag möta honom?

BIKTFADERN.

Som en brottsling, den der hafver satt sig till doms öfver hans handlingar, ty ni har bannat detta lif, som han dock har skapat.

MARGIT.

Har han skapat det onda också i detta lif?

BIKTFADERN.

Nej, det onda har du skapat med din sjelfviskhet! Hade du varit tålig och mild, hade ditt lif icke blifvit ondt.

MARGIT.

Det ljuger du, prest. Hade jag icke brutit af oket på midten, så hade mina barn och dina barn fått bära det i evighet.

BIKTFADERN.

Det komma de att göra än!

MARGIT.

Derför, ser du, vill jag lefva, för att de skola veta sanningen, som gör dem fria! Gif mig åter lifvet, min Gud! Och haf förbarmande! Jag kan icke möta Dig än!

BIKTFADERN.

Du har dömt ut detta lif, innan du slutat din bana; du dömde sålunda för tidigt! Vill du fortsätta i sorg och bedröfvelse?

MARGIT.

Ja! Ty nu, när jag står vid sorgernas gräns, hur underbart, nu stiga de solbelysta ställena fram, och de mörka träda tillbaka.

BIKTFADERN.

Ser du, ser du, otacksamma! — Likasom lifvet är på godt och ondt, så är naturen. — Det finnes bland markens blomster sådana som äro fiender till vårt lif, men dessa fiender hafva också fiender som äro starkare. Vill du lefva, så fins ännu ett hopp.

MARGIT.

Jag vill lefva!

BIKTFADERN.

Nåväl! Jag skall gå ut i skogen och söka den ört som har kraft att mota döden, men om jag kan finna den, det står i Guds hand! (Han går till bordet och tar ett timglas.) Tag detta timglas! Jag vänder det nu. Är jag tillbaka, innan det runnit ut, då är du räddad; hvarom icke, så farväl! Och när vi sedan råkas en gång, då skola vi betrakta tingen tillsammans, men då med blickar som icke skymmas af lidelsernas dimmor. Jag var med och släppte dig ut ur egenrättfärdighetens och sjelfviskhetens fristad, nu öppnar jag sjelfförsakelsens och uppoffringarnes enda Gudi behagliga kloster! Gå i frid!

MARGIT genom tapetdörren.
BIKTFADERN genom venstra dörren.

Changemang.

BARNKAMMAREN.

I fonden alkov med AMMANS säng och en vagga. Dörr till höger och till venster.

Scen I.

AMMAN. BENGT.

AMMAN sofver i en stol bredvid vaggan.
BENGT kommer in.

Hon sofver! Stackars min lilla dotter! — Fogelboet är plundradt. Roffogeln tog modern från ungen; makan tog han förut. Om jag vakar för tjensteqvinnan,

så tar jag ingen sömn från mig! Må hon sofva som kan! (Sätter sig i en stol.)

Och han tog sitt bo i samma träd, den stora fogeln med de starka klorna; och der sitter han nu och frossar. O, hvad lifvet kan vara tungt! Så tungt! (Han tar en bok från bordet och bläddrar i den.)

»Förbannad vare jorden för din skull!» Det var qvinnans skull! Och ändå är det hon som ger vårt lif dess välsignelse! — Om hon kom tillbaka till mig aldrig så usel och skämd, skulle jag ändå falla ner på mina knän och tacka henne, bara för att hon kom!

Hvad var det? — Det hörs någon i lilla trappan! (Stiger upp och öppnar en tapetdörr till höger.)

Det suckar som om någon lefvande vore der! (ut; strax in igen med MARGIT, som han bär på sina armar och lägger på en bänk.)

Scen II.

DE FÖRRE. MARGIT. AMMAN vaknar.

BENGT ställer timglaset på bordet.

Margit! Sofvande i trappan, med ett halfrunnet timglas — dödens sinnebild! (På knä och håller henne i sina armar.)

Margit, hafvets perla, hvita midsommarblomster, vakna om det är sömnen som öfverfallit dig. Kom tillbaka till lifvet, om det är döden som slagit dig!

MARGIT vaknar.

Hvar är jag? Hvem är der? — Ah! — Min riddare! Håll mig qvar i dina armar, ty vågorna vilja föra mig bort, ut på de mörka djupen.

BENGT.

Margit! Jag har dig ju i mina armar åter; hvem skall kunna taga dig ifrån mig, när du inte sjelf vill det?

MARGIT.

Jo, det fins en, som är starkare än dina armar! Döden!

BENGT.

Nej, det fins en som är starkare än döden! Kärleken!

MARGIT.

Älskar du mig än, älskar du din Margit så dålig, så svag hon är?

BENGT.

Den frågan har aldrig varit obesvarad, men du, Margit, älskar du mig?

MARGIT.

Jag älskar dig, fastän jag icke ville det!

BENGT.

Kärleken är starkare än din vilja!

MARGIT.

O, nu är jag den svaga som behöfver ditt stöd!

BENGT.

Så stöda vi hvarandra, Margit, och ingen är den andres herre!

MARGIT.

Det är för sent! (Reser sig upp och ser på timglaset.) Icke än, men snart! Ser du sanden rinner, sakta, men säkert som ödets framfärd; när det runnit slut, då är det för sent!

BENGT vänder timglaset.

Nej, Margit, då börjar det om igen!

MARGIT.

Jag vill icke dö! Icke nu! Här är så varmt och så lugnt! — Och den lilla sofver! (Reser sig och går till vaggan; gör korstecknet och läser en tyst bön; derpå upp.) Bengt! Jag står på gränsen mellan lif och död. — Nej, jag vill icke dö! Håll mig qvar, Bengt; låt honom icke komma och taga mig bort! O, Gud allsmägtig och min frälsare, låt mig lefva och jag skall offra min egenvilja och mina sjelfviska tankar! Jag vill låta äfven andra få sin vilja, som kanske är bättre än min! Bengt, om jag lefver, förlåter du mig, tar du mig igen?

BENGT.

Om icke roffogeln kommer och rifver min skogsdufva.

MARGIT.

Roffogeln har flyktat. Jägaren räddade din skogsdufva, men dufvan blef så bedröfvad, att hon ville ge sig sjelf döden.

BENGT.

Detta har således händt!

MARGIT.

Men jägaren gick ut i marken att söka helande örter, gifve frälsaren och den heliga jungfrun att han fann dem!

BENGT till fönstret.

Natten är mörk; han skall kanske icke se dem. O, himmels ljus, lys honom på hans väg att han må finna!

Scen III.

DE FORRE. BIKTFADERN häftigt in.

BIKTFADERN går genast till en bägare på bordet som han fyller med vatten och kramar i det samma några örter.

Han har funnit!

MARGIT.

Tack, min Gud, att du hörde mina böner!

BIKTFADERN lemnar bägaren till Bengt.

Räck henne lifvets gåfva; det är ni som räddat henne.

BENGT räcker Margit bägaren.

Drick!

MARGIT tvekar.

Men om! Om allt blef lika som förut; om vår kärlek skulle gå; kunna vi veta det?

BENGT.

Vi veta det! Du ville icke älska mig, Margit, ty din stolthet förbjöd dig, men du älskar mig ändå. Du älskar mig, oaktadt jag lyfte min hand, oaktadt jag var skamligt feg, när olyckan kom. Jag ville hata dig, emedan du gick ifrån mig; jag ville döda dig, derför att du ville offra ditt barn, och ändå älskar jag dig. Tror du då icke på kärlekens magt öfver våra onda viljor?

MARGIT.

Jag tror! Den barmhertige Guden styrke vår tro! (Dricker.)

BIKTFADERN.

Tackom den evige, som skänker menniskorna olyckor, att de må blifva lyckliga!

MARGIT i Bengts armar.

Men lagen?

BIKTFADERN.

Lagen skiljer icke hjertan åt; den tillstädjer endast att brott förekommas; och der intet brott finnes, der finnes ingen domare!

BENGT.

Och nu, Margit! Låtom oss börja om igen! Örnen får väl lefva, fastän han brutit vingen. Fogel blå får väl lefva, fastän fjädrarne mistat sin fägring.

MARGIT.

Och lärom vårt barn att himlen är deruppe, men härnere är jorden!

Ridå.

